

Національний університет «Острозька академія»

Факультет романо-германських мов

Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота (проект)

магістра

на тему

***Лексико-стилістичні особливості та іншомовні
запозичення в англійській прозі (на прикладі роману
Джорджа Мартіна «Game of Thrones», 1996)***

Виконала: студентка 6 курсу, групи МА-6

спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: германськімови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Новікова І. П.

Керівник доц.. Крайчинська Г. В.

Рецензент_____

Острог, 2020

ЗМІСТ

<u>ВСТУП</u>	3
<u>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ</u>	
<u>ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ</u>	
<u>ПРОЗІ</u>	6
<u>1.1 Запозичення в сучасній лінгвістиці</u>	6
<u>1.2. Шляхи та механізми запозичення, види запозичень</u>	12
<u>1.3. Асиміляція запозиченої лексики</u>	30
<u>Висновки до розділу 1</u>	40
<u>РОЗДІЛ 2. РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ</u>	
<u>ОСОБЛИВОСТЕЙ РОМАНУ ДЖОРДЖА МАРТІНА «GAME OF</u>	
<u>THRONES»</u>	41
<u>2.1 Особливості лексико-стилістичної варіативності сучасної англійської</u>	
<u>мови</u>	41
<u>2.2 Штучна мова вигаданого світу в першій книзі роману «A Song of Ice and</u>	
<u>Fire»</u>	52
<u>2.3 Запозичення в частині «Seven Kingdoms»</u>	65
<u>Висновки до розділу 2</u>	74
<u>ВИСНОВКИ</u>	76
<u>СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ</u>	79

ВСТУП

Актуальність дослідження. Запозичуючи іншомовні слова, мова змінює їх протягом тривалого періоду. Дані слова поступово видозмінюються відповідно до фонетичних, лексичних і морфологічних закономірностей і піддаються процесу асиміляції, засвоєння. В кінцевому результаті запозичення перестають виділятися на фоні специфічної лексики, втрачають свій іншомовний характер, стають невід'ємною частиною мови.

Процеси запозичення і взаємовпливу в різних мовах світу відбуваються часто, що викликає необхідність спеціального дослідження. Так, в останні 10 років в повсякденному побуті англійців стався ряд змін. У рекламі, економіці, культурі, спорті, в розмовній мові молоді з'явилося безліч запозичень, що дублюють французькі терміни. Запозичення надають тексту особливе емоційно-експресивне забарвлення і створюють «ефект новизни».

Актуальність даної роботи полягає в тому, що мовні запозичення стають однією з найбільш серйозних проблем сучасної лексикології.

Мовна взаємодія неодноразово привертала увагу дослідників. Питаннями запозичення та впливами чужоземної лексики займалися такі дослідники XX та XXI ст., як У. Мрозіцька (2002), Н. Попова (2005), С. Федорець (2005), Л. Архипенко (2005), І. Вакулик (2004), Б. В. Горнун (1959), В. М. Семчинський (1996), Б. А. Серебренніков (1952), Г. С. Степанов (1966). Мовні запозичення розглядалися з точки зору етимології, хронології входження, тематичних і лексико-граматичних угруповань, варіативності, формальної та семантичної адаптації.

Метою магістерської роботи є дослідження лексичних і стилістичних особливостей ЛО та іншомовних запозичень в англійській прозі, а саме у романі Джорджа Мартіна «Game of Thrones», 1996.

Відповідно до мети роботи необхідно вирішити наступні **завдання**:

- узагальнити теоретичний доробок, присвячений даній проблематиці;
- розглянути особливості лексико-стилістичної варіативності сучасної англійської мови;

- з'ясувати особливості запозичення в сучасній англійській мові;
- дослідити основні шляхи та механізми запозичення;
- окреслити особливості асиміляції запозичених ЛО в англійській мові;
- дослідити особливості ЛО в першій книзі роману «A Song of Ice and Fire»;
- окреслити запозичення в частині «Seven Kingdoms».

Об'єктом дослідження в магістерській роботі є ЛО в англійській прозі.

Предметом дослідження виступають ЛО та запозичення у романі Джорджа Мартіна «Game of Thrones» (1996).

Теоретичною основою дослідження слугували роботи вчених-лінгвістів, таких як Ярцевої В. Н., Куликової В. С., Салміної Д. В., Мовшович Н.А., Лопатнікової Н.Н., Вендиної Т. В. та ін.

У магістерській роботі використано такі основні **методи аналізу**, як лінгвістичний аналіз, порівняльний метод і метод суцільної вибірки.

Теоретична значимість даної магістерської роботи полягає в тому, що процес запозичення триває, і тема потребує додаткового вивчення, а також в необхідності аналізу актуальних даних.

Практична цінність даної роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в навчальних курсах лекцій у ВНЗ з мовознавства, перекладознавства, практики усного та писемного мовлення, практики перекладу, отримані результати дослідження важливі для прикладних і експериментальних досліджень.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів основної частини, висновків та списку використаної літератури.

Апробації. Участь у конференції, організованої Міжнародним електронним науково-практичним журналом «WayScience» (4-5 квітня 2019); Інтернет-конференції «English for specific purposes» (НуОА, 2019); участь у міжнародній інтернет-конференції «Наука та практика» (24 листопада 2020).

Публікації. За темою магістерської такі публікації: “Latin and French borrowings in the English language (on the example of Richard Prescott's story «Officially dead»)» [61]; «French and Latin borrowings in the English (on the example of Richard Prescott's story «Officially dead»)» [62]; “Іншомовні запозичення в романі Джорджа Мартіна «Гра престолів»” (частина «Сім Королівств») [63].

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ПРОЗІ

1.1 Запозичення в сучасній лінгвістиці

Основним процесом, що впливає на розвиток словникового складу мови, є процес виникнення нових слів. Одним з основних джерел збагачення словникового складу мови є запозичення.

З розвитком мовних комунікацій питання запозичення стали вивчатися більш детально. Інтерес до запозичень виник з середини 60-х років ХХ ст. У цей період виникло дуже багато лінгвістичних робіт, в яких розкривалися різні аспекти запозичень [1, с. 12].

Вивченням особливостей функціонування запозичень займалися і продовжують займатися багато вітчизняних і зарубіжних вчених-лінгвістів ХХ ст. такі як: Л. П. Крисін, А. А. Реформатський, А. В. Соболевський, Л. В. Щерба, С. С. Карцевський, В. Р. Дак - у вітчизняному мовознавстві; а в зарубіжному - такі лінгвісти, як Ш. Баллі, П. Гіро, А. Доза.

У різні історичні епохи характер запозичень, їх інтенсивність проникнення, тематична приналежність до лексичного фонду тієї чи іншої мови були неоднорідні. Наприклад, у ХVІІІ столітті часто запозичувалися слова з французької та англійських мов на українську мову (манто, пальто, кашне), численні військові та політичні терміни (парламент, шовінізм, батальйон, атака), і також терміни мистецтва і науки (нюанс, балет, дисонанс, тире).

У лексикології утвердилася думка про те, що запозичення не є одномоментним актом; що запозичення – це процес, за природою своєю, тривалий. І різні лексичні одиниці (ЛЮ) знаходяться на різних стадіях входження в мову-рецептор. У зв'язку з цим термін "запозичення" вживається в широкому значенні, що означає: 1. процес входження іншомовних елементів в мову-рецептор; 2. будь-яка одиниця чужої мови в мові-рецепторі (незалежно від ступеня її освоєності) і у вузькому значенні – освоєна,

асимільована в мові-рецепторі лексична одиниця. Наведемо приклад: «Запозичення – це універсальне мовне явище, що полягає у прийнятті однією мовою лінгвістичного матеріалу з іншої мови внаслідок екстралінгвістичних контактів між ними, що розрізняються за рівнем і формами» [24, с. 146].

Широке розуміння значення терміна запозичення міститься у роботі І. С. Куликова: «Під запозиченим словом розуміється слово, створене на базі лексичного матеріалу (в тому числі містить загальні морфеми), висхідні до прототипу за звуковою формою та значенням, яким би змінам вони не піддавалися. В загальному визначенні запозиченого слова досить виходити з його іншомовного походження від прототипу, не зачіпаючи при цьому питання про освоєння слова в мові, тобто того, увійшло воно в мову або залишилося на положенні мовного запозичення. Головним для визнання слова запозиченим з якого-небудь зовнішнього джерела є шлях появи слова – сам акт запозичення, а не його подальші наслідки» [33, с. 36]. У цьому сенсі запозиченнями вважаються всі іншомовні слова при першому їх вживанні.

Більшість авторів виділяють три стадії засвоєння слів іншомовного походження в мові-рецепторі: входження, інтеграцію, і власне запозиченнями вважаються лексичні одиниці на стадії інтеграції [4, с. 45].

Важливо відзначити, що якщо запозичується однозначне слово і в мові-рецепторі немає ЛО, подібної за значенням (тобто запозичення є єдиною номінацією), то значення етимону найчастіше зберігається. Якщо ж прототипом запозичення є багатозначне слово, то в мові-рецепторі зберігаються найчастіше ті значення, які не отримали вирази на споконвічному матеріалі. А якщо запозичується слово, синонімічне вже наявному в мові, то найчастіше семантика запозичення піддається зміні [36, с.54].

Семантична асиміляція як важлива ознака запозичень наочно виявляється у словах, які прийшли з іншої мови досить давно. Ці слова зафіксовані в загальних тлумачних словниках, що саме по собі є свідчення визначеності їх значень і системних зв'язків в мові-рецепторі.

Закріплення запозичення в мові обумовлюється мовними факторами за умови, якщо в лексичній системі існують передумови до запозичення:

1. Запозичення іншомовного слова відбувається внаслідок тенденції до усунення полісемії відвічного слова, спрощення його смислової структури; внаслідок потреби уточнити чи деталізувати відповідне поняття, розмежувати деякі смислові відтінки.

2. Якщо в мові затверджуються запозичення, які можуть бути об'єднані в певний лексичний ряд, ґрунтуючись на їх загальному значенні або повторюваності будь-якого структурного елемента, то запозичення нового слова, однотипного зі словами цього ряду, значно полегшується.

3. Прагнення мови до заміни описового звороту одним словосполученням. М. А. Брейтер ж виділяє наступні причини запозичень: [55, с. 132-135]: відсутність відповідного поняття в когнітивній базі мови-рецептора; відсутність більш точного найменування в мові-реципієнті.

М. А. Брейтер також відзначає, що близько 15% нових слів запозичуються у зв'язку з відсутністю відповідного найменування в мові-реципієнті.

4. Вираз позитивних або негативних конотацій, якими не володіє еквівалентна одиниця в мові-реципієнті. Наприклад, фірми з назвою «auto-rental» замість «прокат машин» [55].

У кінці 90-х років надмірне вживання запозичень у ЗМІ та рекламі викликало негативну реакцію у більшості населення, отже, створення позитивної конотації з допомогою запозичень - це спірне питання в наш час.

О. В. Кромбет акцентує увагу на галузі використання іншомовної лексики і, разом з цим, вказує на її соціальну значущість [13, с. 87], а саме:

1. Необхідність найменувати нові речі та явища і т. п. (смартбук, , гідроскутер);

2. Потреба у розмежуванні близьких за змістом, але все ж різних понять (повідомлення – інформація);

3. потреба у спеціалізації понять - в тій чи іншій сфері, для різних цілей (ввезення - імпорт)

4. Тенденція, що полягає в тому, що цілісний, не розчленований на окремі складові об'єкт і позначатися повинен "цільно", не розчленовано, а не поєднанням слів (спринтер - бігун на короткі дистанції, снайпер - влучний стрілок).

5. Соціально-психологічні причини та чинники запозичення: сприйняття всім колективом мовців або його частиною - іншомовного слова як "красиво звучить", престижного, а також комунікативна актуальність позначуваного поняття (мерчендайзер, піар-менеджер, промоутер).

6. Наявність у запозиченій мові сформованих систем термінів, що обслуговують ту чи іншу тематичну область, професійне середовище і т.п. і більш-менш єдиних за джерелом запозичення цих термінів. Це термінологія обчислювальної техніки, спортивна термінологія, а також лексика некодифікованих підсистем мови.

Можна розрізнити звичайне запозичення та запозичення у двомовних умовах, що спостерігається у випадках, коли двома мовами розмовляють у єдиній географічно та політично єдиній групі. Така ситуація виникає в результаті завоювання, але рідше, в результаті мирного переселення. Ці запозичення є односторонніми: ми розрізняємо «високу» або правлячу мову, якою розмовляють завойовники, або будь-яка привілейована група людей, і «нижчу» мову, якою розмовляють переможені люди або пересічні іммігранти [58].

Слова переважно запозичені з основної мови і часто поширені до лінгвістичних форм, не пов'язані з інноваціями в галузі культури. Щодо іммігрантів, вони набагато більше запозичують слів із галузі культури. Мовою "верхівки" говорять домінуючі та привілейовані групи, а різноманітні засоби тиску спонукають "нижчих" носіїв мови користуватися мовою групи. У більшості випадків тісного контакту "нижчою" мовою є мова корінного

населення, а "вищою" - мова завойовників. Процес запозичення з часом залежить від кількох факторів.

Таким чином, якщо носії "нижчої" мови контактують з носіями тієї ж мови на незавойованій території, їхня мова буде змінюватися менш швидко. Чим менша кількість завойовників, тим повільніші темпи запозичень. Іншим змінним фактором є культурна перевага завойованих людей, справжня або захищена традицією. Наприклад, у сім'ях освічених іммігрантів рідна мова може зберігатися протягом багатьох поколінь, і лише з невеликим домішкою іноземної мови. В іммігрантів Америки занапащення, або ж забування рідної мови, як і запозичення, відбувається швидкими темпами [4, 139].

Якщо іммігрант є лінгвістично ізольованим, якщо його культурний рівень низький, якщо він або вона укладає шлюб з людиною, яка говорить іншою мовою, він може повністю перестати користуватися власною мовою або навіть втратити здатність говорити це зрозуміло. Іноземна мова стає його або її єдиною мовою, хоча він або вона може говорити нею дуже недосконало; і це стає рідною мовою його дітей. В інших випадках іммігрант продовжує розмовляти рідною мовою вдома, ця мова залишається рідною мовою його дітей, але у шкільному віці або раніше діти перестають ним користуватися, і іноземна мова стає їх єдиною. І хоча іноземна мова, якою розмовляють діти іммігрантів, зберігає загальновідомий іноземний присмак, вони погано розмовляють мовою батьків або взагалі не знають її; двомовність трапляється рідко.

А. Розетті, вивчаючи зв'язок між мовами, виділяє наступні два види:

1) змішана мова (*languemixte*) - до цього часу спостерігається взаємний вплив двох морфологічних систем:

2) мова зі змішаним елементом (*languagemélange*) - це така мова, в якій спостерігаються запозичені слова з інших мови. Автор зазначає, що суміш мовою змішаного елементу, насамперед, пов'язана з мовним фондом (Словниковий запас) мови.

Існують різні теорії, що визначають результати зв'язків між мовами, особливо ступінь їхнього впливу, їх вплив один на одного та інші проблеми. Результати мовних контактів можуть бути результатом ліквідації однієї з цих мов, які перебувають у взаємному контакті. Це може бути будь-яка мова місцевого населення, якою володіє мігрант, або це може бути мова мігрантів, яку місцеве населення може “розчинити” в межах своєї мови. В обох випадках втрачена мова залишає сліди особливості мови, в мові, якою вона була завойована.

А. А. Белецький вважає, що необхідно вивчити однобічний вплив взаємозв'язків між мовами, оскільки такі впливи спричиняють певні зміни. Результат того, що дві або більше мов перебувають у взаємних контактах, названий Бодуен де Куртене як «мовна близькість», або ж К. Сендфілдом та представниками празької лінгвістичної школи як «союз мов». Г. С. Степанов теж висловив думку про необхідність вивчення контактів серед мов. Автор зазначив, що деякі з цих зв'язків можуть бути прямими, тоді як інші можуть бути непрямыми. Коли автор мав на увазі прямі контакти, він мав на увазі близькість людей, що говорять на різних мовах [27, 35].

Найпоширеніші мовні контакти - це контакти, в яких мова приймає іншу мову, використовує окремо взяті елементи мови донора. Останні піддаються спеціальним змінам в складі мови, які отримують іноземні слова, входячи до їхньої структури мови.

На такі фактори звертає увагу А. В. Дестінська, яка займалася вивченням проблем білінгвізму що вивчення проблем впливу мов один на одного, безпосередньо пов'язане з вивчення історії мови народів, з якими ми маємо справу. Безперечно, в цьому відношенні слід враховувати соціальний розвиток народів, включаючи специфічні особливості мови.

Отже, у підрозділі 1.1 було розглянуто запозичення як процес входження у мову, а не лише одноразовий акт. Під час переходу слів з однієї мови до іншої, відбуваюся різні етапи застосування цих слів. Насамперед, слово входить у словниковий склад, потім інтегрується і аж потім лише

використовується носіями мови. Тобто, запозичення є складним процесом, який вимагає певний час для пристосування у мові-реципієнті. Для появи нових слів необхідно декілька передумов, а саме потреба в найменуванні нової речі, необхідність розмежувати змістовно близькі, але все ж різні поняття, спеціалізація понять та ін. Слід зазначити, що запозиченням займалися та займаються багато науковців, адже питання запозичень є постійно актуальне через стрімкий розвиток англійської мови.

1.2 Шляхи та механізми запозичення, види запозичень

Також слід зазначити - лжезапозичення існують в мові протягом тривалого періоду. Їх можна спостерігати у всіх сферах мови в той час, коли іноземні слова знаходяться в моді.

Запозичення в англійській мові мали велике значення, про що свідчить те, що запозичувалися навіть службові слова (O. N.) та словотворчі морфеми (French: *age*, *-ance/-ence*, *-ant/-ent*, *-ity*, *-ment*, *-tion*, *con-*, *de-*, and *pre-*; Latin: *-ation/ion*, *-ity*, *-an*, *-ese*, *-ant*; *-al*, *-able*, *-an*, *-ary/ory*, *-ant*; *-afe*, *-ify/fy*; Roman: *anti-*, *re-*, *pro-*, *-ism-*, *-age-*, *-able-*, *-ous*, *-ion*, *-non*, *-sion*, *-ation*, *-fication*: *attention*, *creation*, *corruption*, *devotion*, *generation*, *temptation*, *translation*). Відповідно до цього, лінгвістами було встановлено, що англійська втратила свою оригінальність та здобула статус “гібридної мови”: (*automobile* = Greek *αυτό*~ (*auto*) “self-” + Latin *mobilis* “moveable”; *biathlon* = Latin *bis* + Greek *αθλος* (*athlos*); *monolingual* = Greek *μόνι* (*monos*) “one” + Latin *lingua* “tongue”; *sociology* = Latin *socius* “comrade” + Greek *λόγος* (*logos*) “word”, “reason”, “discourse”; *television* = Greek *τῆλε* (*tēle*) “far” + Latin *visio* (from *videre*) “to see”) [3; 6; 8].

Наведені вище ЛО підтверджують “гібридність” деяких лексем англійського словника, протедетальніший огляд словника спростовує дане припущення. Незважаючи на велику кількість різних запозичень, англійська мова не втратила своєї неповторні, оригінальності.

Як свідчать факти, в англійській мові відсоток запозичень значно вищий, ніж у багатьох інших мовах [52, с. 85]. Це обґрунтовується тим, що англійська мова, у порівнянні з іншими мовами мала більшу ймовірність запозичувати ЛО інших мов через тісні політичні та соціокультурні зв'язки у період XI–XIX ст. Загарбники, що змінювали один одного на Британських островах, приносили свою культуру і мову, які адаптувалися до нових умов і згодом увійшли у вжиток. Згодом, унаслідок торговельної експансії і колонізаторської активності самих англійців, мова поповнювалася новими словами та виразами. Така тісна взаємодія різних мов викликала еволюцію словникового складу англійської мови, в якому в процесі розвитку виникли запозичення з 50 мов світу. Запозичені ЛО становлять майже 70 % словникового складу англійської мови. Проте, необхідно звернути увагу на те, що кількість запозичених ЛО у різні періоди різна.

Запозичення відбуваються у результаті близьких контактів між двома або декількома носіями різних мов. Запозичення – це процес обміну ЛО між двома мовами, хоча частіше це відбувається асиметрично, тобто переважна кількість слів переходить в одну мову, ніж у іншу. В такому випадку мова, яка отримує нові ЛО має перевагу в сенсі багатства мови, що надає їй можливість збагачувати іншу мову. Наприклад, внаслідок торгівельних зв'язків з римлянами, німецькі племена на початку нашої ери запозичили величезну кількість слів з латині (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Запозичення з латинської мови

(табл. Н. З. Луцика)

Latin	English	Total	Written	Transcribed Speech	Examples
ФРУКТИ					
1	2	3	4	5	6
<i>cerasum</i>	cherry	861	771	90	<i>'I put the poisoned cherry there, I admit that.'</i>
<i>prunus</i>	plum	275	244	31	<i>He now covered the plum.</i>
<i>pisum</i>	pea	175	155	20	<i>He replied, 'Madam, I once ate a</i>
					<i>pea.'</i>
ТОРГІВЛЯ					

<i>mangung</i>	trade	19986	18535	1451	<i>Prices driving away pub trade.</i>
<i>portus</i>	port	3691	3560	131	<i>We met on a wild, windy day near the Ferry in a port on the South Coast.</i>
ПРОДУКТИ ТА ЗАСОБИ ДОМАШНЬОГО ВЖИТКУ					
<i>coquîna</i>	kitchen	7633	6842	791	<i>I sat in the kitchen and read the paper.</i>
<i>vinum</i>	wine	6061	5655	405	<i>'Brought some wine,' said Jay.</i>
<i>catillus, catinus</i>	kettle	847	659	188	<i>She put on the kettle, craving her morning cup of coffee.</i>
КОМЕРЦІЯ					
<i>mynet</i>	coin	1203	1119	84	<i>But there is also the flip side of the coin.</i>
<i>caupo</i>	cheap	3819	3195	624	<i>The new invention was nutritious, palatable, cheap and simple to make.</i>
<i>pondo</i>	pound	6812	3405	3407	<i>Each of those big books only cost me a pound.</i>

Отже, беручи до уваги цю таблицю, можна чітко відслідкувати як подані слова зазнавали різних змін у процесі вживання.

Для прикладу, розглянемо слово *mynet*, яке в період адаптації змінило своє значення на “moneta”.”. Moneta: Cowries of the *Monetaria moneta* species also served as currency in ancient China as well as in other parts of Asia and some areas of Africa. Coin: But there is also the flip side of the coin. З самого початку, слово *coin* означало клин, або вбивати клин з латинської мови. Але оскільки штамп для карбування металу мав форму клину, слово набуло значення карбована річ і в період своєї адаптації ще й набуло значення творити або карбувати.

Значною кількістю ЛО з латинської та грецької мови, а саме 12 тисяч слів англійський словник поповнився у період Відродження: *aberration*, *allusion*, *anachronism*, *democratic*, *dexterity*, *enthusiasm*, *imaginary*, *juvenile*, *pernicious*, *sophisticated*.

Democratic: It was a great surprise to observe such a large amount of democratic processes in the factory.

Enthusiasm: The lack of enthusiasm may lead to the poor living.

Allusion: An allusion is seen between the lines of the poem Початок основної колоніальної експансії чималої імміграції в Америці розпочався у 1650 році. Наприклад, – bastion, battalion, grenade, pallisade; ісп. – armada, adobe, alligator, alpaca, armadillo, barricade; араб. – emir, gazelle, giraffe, harem, hashish, sultan, bazaar, caravan; амер. – avocado, cacao, chocolate, chili, hurricane, moccasin, potato, tobacco, toboggan, wigwam.

Hurricane: It took for a while for the hurricane to stop

Bazaar: A great amount of indoor and outdoor stalls are situated in the eastern bazaar/

У випадку коли спілкування відбувається між особами, які є двомовними, ЛО вимовляються та звучать такою манерою як в оригіналі, через це, певні запозичення легко пов'язати з джерелом мови [4, с. 157]. Як приклад, запозичене слово *garage*, яке перейшло з французької мови у англійську залишило свою вимову з мови-джерела. Імовірно, мовці, які перші використовували це слово мали уже якесь уявлення як воно вимовляється і хоча б трохи володіли знаннями французької мови. Проте, з часом запозичене слово почало вимовлятися на англійський манер. Зазвичай, мовці, які вперше почали використовувати на вживати нові ЛО, використовували їх лише спілкуючись з мовцями мови-джерела. Для решту людей нові ЛО вважалися новими “іноземними словами” (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Іноземні слова в англійській мові

(табл. Н. З. Луцика)

English	Origin	Total	Written	Transcribed Speech	Examples
<i>bon vivant</i>	фр.	7	7	–	... which the artist appears in a dinner jacket Marlboro Man as <u>bon vivant</u> .
<i>mutatis mutandis</i>	латин.	30	30	–	These indicators, <u>mutatis mutandis</u> , are commercial/industrial ones.

З часом запозичення вживаються мовцями частіше та стають більш поширеними. Нові ЛО звичними та не вважаються запозиченими. У випадку якщо у мові нові ЛО не пристосувалися та не набули загального вжитку, вони не вважаються запозиченнями. Наприклад, в Англії слово *autumn* і *fall* до XVII ст. мало значення осінь та листопад, однак після приходу еміграції англійців, які осіли узбережжі східної Америки, слово “fall” також набуло значення осінь та почало широко використовуватись. Але слово англійці все ж зберегли слово “autumn”. The winter will come soon because of the early autumn. У цілому, у лінгвістиці досить поширена класифікація слів, що перейшли з однієї мови у іншу враховуючи певні аспекти їхнього аналізу, а саме звідки прийшло запозичення та який його ступінь опанування. [6, с. 59].

Існують такі основні групи запозичень : фонетичні запозичення, калька, семантичні запозичення та морфемні запозичення.

1 Фонетичні запозичення найбільш характерні для всіх мов; їх називають справжніми запозиченими словами. Слова запозичені з їх написанням, вимовою та значенням. Потім вони піддаються асиміляції, кожен звук у запозиченому слові замінюється відповідним звуком мови-запозичника. У деяких випадках правопис змінюється. Структуру слова також можна змінити. На розташування наголосу дуже часто впливає фонетична система мови-запозичення. Парадигма слова, а іноді і значення запозиченого слова також змінюються. Такі слова як: *labour*, *travel*, *table*, *chair*, *people* - це фонетичні запозичення з французької мови; *apparatchik*, *nomenklatura*, *sputnik* - фонетичні запозичення з російської мови; *bank*, *soprano*, *duet* - фонетичні запозичення з італійської тощо.

2 Калька - це переклади окремих слів (або морфем-до-морфем) деяких іноземних слів чи виразів. У таких випадках поняття запозичене з іноземної мови, але воно виражається рідними лексичними одиницями, «to take the bull by the horns» (взяти бика за роги) з латинської, «fair sex» (прекрасна стаття) із французької, «living space» (житлова площа) з німецької, тощо. Деякі

приклади кальки з'явилися у англійській мовою з латини вже у давньоанглійському періоді, наприклад Sunday (solis dies).

3. Семантичні запозичення - це такі одиниці, коли запозичено нове значення одиниці, що існує в мові. Це може статися, коли ми маємо дві відносні мови, які мають спільні слова з різним значенням, напр. існують семантичні запозичення між скандинавською та англійською мовами, такі як значення «to live» для слова «to dwell», яке у давньоанглійській мові мало значення «to wander». Семантичне запозичення може з'явитися, коли англійське слово було запозичене в якусь іншу мову, розвинуло там нове значення, і це нове значення було запозичене назад в англійську, напр. «brigade» було запозичено українською мовою і утворило значення «робочий колектив», «бригада». Це значення було запозичене ще в англійській мові як українське запозичення. Те саме стосується англійського слова «pioneer».

4. Морфемні запозичення - це запозичення афіксів, які трапляються в мові, коли багато слів з однаковими афіксами запозичуються з однієї мови у іншу, так що морфемна структура запозичених слів стає звичною для людей, що говорять мовою запозичення. Наприклад, ми можемо знайти багато романських афіксів в англійській системі словотворення, тому в англійській мові існує багато слів - гібридів, де різні морфеми мають різне походження, напр. «goddess», «beautiful» тощо.

Переважна кількість запозичених ЛО, які залишаються у мові проходять процес асиміляції і тоді адаптовуються. Іноді цей процес може займати роки і навіть століття поки ЛО почнуть вживатися мовцями на англійський манер. Носії мови можуть навіть і не дізнатися походження слова через надзвичайно глибокий процес асиміляції, адже чим глибший цей процес, тим більша ймовірність ЛО стати повноцінним членом словникового складу мови-реципієнта. Дізнатись походження ЛО носії мови іноді можуть лише зробивши етимологічний аналіз. Прикладами таких слів можуть бути латинські та скандинавські запозичення: skill, get, skin, etc.

За ступенем засвоєння запозичення поділяються на:

1) повністю засвоєні – слова, які відповідають усім нормам, як морфологічним, орфографічним та фонетичним. Ці слова уже не вживаються як запозиченні та нові. Наприклад: travel (My parents don't want to travel), street (Not far from my house, there is a street full of beautiful flowers).

2) частково засвоєні – слова, які вважаються іншомовними та не мають англійського відповідника через написання, граматику та правопис. Наприклад: analysis пов (According to the analysis of his report, he will probably get a high grade...); hidalgo (Only in this small town you still can find a real hidalgo who can help to carry a handbag for a woman...).

Спробуємо проаналізувати таблицю запозичень різного походження згідно жанрів та реєстрів, створену викладачем кафедри іноземних мов Львівської комерційної академії Н. З. Луциком (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація запозичень відповідно до жанрів та реєстрів
(табл. Н. З. Луцика)

Word	Total	Academic prose	Fiction and verse	Non-academic prose	News papers and magazines	Spoken	Other / miscellaneous	Examples
1	2	3	4	5	6	7	8	9
town (Celtic)	17840	1131	2162	3268	5706	1649	3924	He left <u>town</u> the next morning, for Montreal...
hotel (French)	11115	196	2092	596	2296	394	5541	In fact, a four-day stay at that <u>hotel</u> costs only £240.
window (Old Norse)	9882	275	4910	711	1331	944	1711	The thief grabbed the cash after smashing a <u>window</u> .
bishop (Greek)	4538	562	784	678	954	98	1462	If the <u>bishop</u> can't hear you or if you forget to say it, he will ask.

<i>gallery</i> (Italian)	4244	99	466	289	2375	71	944	<i>A new <u>gallery</u> contains a reference library covering American history and the arts.</i>
<i>priest</i> (Latin)	2006	227	661	239	280	65	534	<i>The <u>priest</u> then mingled with parishioners as they left church.</i>
<i>cruise</i> (Dutch)	913	32	88	160	301	39	323	<i>They went on a <u>cruise</u> round the Caribbean islands.</i>
<i>hamburger</i> (German)	106	4	22	13	31	6	30	<i>After a glass of champagne and a <u>hamburger</u>, and under the influence of ...</i>
<i>tequila</i> (Spanish)	55	0	24	1	22	3	5	<i>The coffee came and with it three more glasses of <u>tequila</u>.</i>
<i>yurt</i> (Turkish)	30	-	23	-	1	-	6	<i>We share our <u>yurt</u> with an Australian couple.</i>
<i>samovar</i> (Russian)	10	-	4	-	-	-	6	<i>We finished with an ice-cream sweet and mugs of hot tea from the <u>samovar</u> on the table.</i>

Порівнюючи лексику англійської мови, треба розрізняти слова: а) із загальноєвропейськими коренями, б) запозиченнями з латинської мови та в) нові слова, які утворилися на базі латинських морфем.

Необхідно також використовувати матеріал з української мови для засвоєння латинських слів і відображення їх в англійській мові. У

підручниках з латинської мови для студентів факультету іноземних мов подаються слова із загальноєвропейськими коренями (лат. *cor, cordis* «серце» – англ. *heart* «серце», лат. *capere* «брати» – англ. *have* «мати», лат. *pater* «батько» – англ. *father* «батько» і т.п.). При розгляданні таких слів важливо звернути увагу студентів та навчити їх знаходити спільність коренів із закономірних звукових та смислових співвідносин. Навички користуванням словниками іншомовних слів дають змогу студентам простежити етимологію слів, які були запозичені. Із латинських запозичень в англійській мові можна виділити велику кількість дієслів, іменників, прикметників (лат. *capio, seri, captum, capere* «брати, ловити, захоплювати»). Наприклад, *captivus* «взятий у полон, полонений»; *captivitas* «захват у полон»; *captura* «ловля»; *captor* «ловець». Порівн. англ. *captive* «полонений»; *captivating* «чарівний»; *captivity* «захват у полон»; *capture* «захват, здобич»; *captor* «той, що захопив у полон»)[23, 86].

Звернемось безпосередньо до латинських запозичень в англійській мові, відокремивши з них пласт дієслівної лексики. На початку занять зі студентами треба познайомити їх із важливими фонетичними законами: асиміляція приголосних, закон редукції коротких латинських голосних у середніх складах; з найбільш уживаними латинськими словотвірними афіксами з метою наукового підходу до фактів латинської мови та їх відображення в англійській мові [4, 158].

При вивченні латинських дієслів необхідно утворювати похідні слова і знаходити їх паралелі в англійській мові. Це допоможе зрозуміти особливості багатьох латинізмів в англійській мові, зрозуміти їх внутрішню форму, встановити генетичну особливість між словами, у яких на англійському ґрунті змінилась фонетична форма і порушились смислові зв'язки.

Розглянемо декілька найбільш уживаних латинських дієслів, які получили найбільше розповсюдження в англійській мові.

Caedo, cecidi, caesum, cedere

Основні значення цього дієслова «бити, рубати, розрізати, вбивати; кроїти». Звідси: *caesura* «рубка, зупинка при читанні вірша, цезура»; *cementum* «щебінь, бите каміння»; *homicidim* «вбивство» (*homo* «людина» + *caedo*); *particida* «вбивця батька» (*pater* «батько» + *caedo*). Порівн. англ.: *caesura* «цезура»; *cement* «цемент»; *homicide* «вбивство»; *patricide* «вбивство батька»; *suicide* «самогубство». У сучасній англійській мові у словах типу *homicide*, *patricide* елемент *cide*, який походить від латинського дієслова *caedo*, є суфіксом зі значенням знищення: *genocide* «геноцид» (грец. *genos* «рід, плем'я, народ»); *herbicide* «гербіцид» (лат. *herba* «трава»); *insecticide* «інсектицид, засіб від комах» (лат. *insecta* «комахи»); *pesticide* «пестицид, хімічний засіб для боротьби зі шкідниками» (лат. *pestis* «зараза») та ін.[14]

Лат. *abscido*, *abscidi*, *abscisum*, *abscidēre* «відрізати, відрубати, відсікти», де *abs-* зі значенням роз'єднання + *caedo*; звідси *abscisio* «відокремлення, відсіч». Порів. англ.: *amputation* «ампутація».

Лат. *circumcido*, *circumcidi*, *circumcisum*, *circumcidēre* «обрізати за колом», де *circum* «вокруг, кругом» + *caedo*. Пор. англ.: *circumcise* «здійснити обрізання».

Лат. *concido*, *conциdi*, *concisum*, *concidēre* «розрубати; подрібнити», де *con-* зі значенням посилення + *caedo*; звідси: *concisus* «скорочений, короткий, стислий». Порів. англ.: *concise* «короткий, стислий»; *conciseness* «стислість».

Лат. *decido*, *decidi*, *decisum*, *decidēre* «відрубати, відсікти; покінчити; точно визначити, висловлювати», де *de-* зі значенням відокремлення + *caedo*; звідси: *decisio* «зменшення, домовленість, рішення». Порів. англ.: *decide* «приймати рішення»; *decision* «рішення».

Лат. *excido*, *excidi*, *excisum*, *excidēre* «вирубати, вирізати, віддаляти», де *ex-* зі значенням віддалення + *caedo*, звідси: *excisio* «вирізання, виріз». Порів. англ.: *excise* «вирізати, відрізати, ампутувати».

Лат. *incido*, *incidi*, *incisum*, *incidēre* «надрізати, розрізати», де *in-* зі значенням руху в середину + *caedo*; звідси: *incisio* «надріз»; *incisus*

«розрізаний». Порів. англ.: *incise* «робити розріз»; *incision* «розріз, надріз»; *incisive* «гострий, ріжучий»; *incisor* «резець, передній зуб».

Лат. *praecido, praecidi, praecisum, praecidēre* «відрубати; коротко повідомляти», де *prae-* «попереду, перед» + *caedo*. Порів. англ.: *precis* «короткий виклад, конспект» [28, 209].

Ago, egi, actum, agēre

Основні значення цього дієслова: «приводити в рух, спонукати; робити; діяти». Звідси: *agens, agentis* «діючий»; *agenda* – герундив зі значенням «те, що повинно бути зроблено»; *actum* «дія»; *acta* «протокол засідань, постанови, розпорядження»; *actus* «сценічна гра; театр, дія, акт»; *actio* «рух, дія, діяльність; вчинок, судове засідання»; *actor* «діючий, той, що діє; виконавець, актор»; *activus* «діяльний; грам. дійсний (про спосіб)»; *actualis* «дійсний, діючий». Порів. англ.: *agent* «діяч, агент; діюча сила»; *agency* «дія, діяльність; агентство»; *agenda* «порядок денний; пам'ятна книжка»; *act* «справа; вчинок; закон, постанова; акт, документ; акт (частина п'єси)»; *interact* (лат. *inter* «між») «1. антракт; 2. взаємодіяти»; *acting* «гра»; *action* «дія, вчинок; діяльність; судовий процес»; *inaction* «пасивність»; *interaction* «взаємодія»; *actor* «актор»; *active* «активний, енергійний, діяльний; діючий; грам. дійсний (про спосіб)»; *inactive* «бездіяльний, інертний»; *activity* «діяльність, активність»; *activate* «робити радіоактивним»; *actual* «діючий»; *actuality* «дійсність, реальність; реалізм»; *actually* «фактично»; *actualise* «реалізовувати, здійснювати»; *actuate* «рухати, спонукати».

Лат. *cogo, coegi, coactum, cogēre* «зганяти; збирати; вимагати; отримувати зиск; стгуцати; примушувати; змушувати», де *co-* зі значенням спільності + *ago*. Звідси: *cogens, cogentis* «той, що зганяє, вимагає»; *coactio* «збирання грошей». Порів. англ.: *cogent* «переконливий»; *cogence* «переконливість»; *coaction* «примус» [29].

Від дієслова *cogo* в латинській мові утворений іменник *coagulum* «згортання, згущення», до якого наближається *coagulāre* «викликати згортання, згущення»; звідси: *coagulans, coagulantis* «той, який викликає

згущення»; *coagulatic* «згортання, згущення». Порів. англ.: *coagulant* «згущуюча речовина»; *coagulate* «згортатися, згущуватись»; *coagulation* «згортання, згущення».

Лат. *exigo, exegi, exactum, exigĕre* «здійснювати, збирати; оцінювати, визначити», де *ex-* зі значенням завершеності + *ago*; звідси *exactio* «обкладати податком»; *exactor* «збирач податків, наглядач; виконавець»; *exactus* «точний, ретельний, акуратний». Порів. англ.: *exact* «1. точний, акуратний; 2. нагально вимагати»; *exacting* «вимогливий»; *exaction* «нагальна вимога; вимагання; надзвичайно великий податок»; *exactor* «особа, яка вимагає що-небудь; позивач; той, що вимагає»; *exactly* «точно»; *exactness* «точність, акуратність»[29].

Лат. *redigo, redegi, redactum, redigĕre* «гнати назад, відганяти, упорядковувати», де *red-* (*re-*) зі значенням зворотної дії + *ago*. Порів. англ.: *redact* «редагувати»; *redaction* «редагування»; *redactor* «редактор». В англ. мові є і інші слова з префіксом *re-*, які за кінцевим рахунком восходять до латинського дієслова *agĕre* «діяти»: *react* «реагувати; взаємодіяти; протидіяти»; *reaction* «реакція»; *reactionary* «реакціонер»; *reactive* «реагуючий; той, що протидіє»; *reactor* «реактор, атомний котел».

Лат. *retroago, retroegi, retroactum, retroagĕre* «повертати в інший бік», де *retro* «назад» + *ago*. Порів. англ.: *retroaction* «зворотня реакція, зворотня дія».

Лат. *transigo, transegi, transactum, transigĕre* «проганяти наскрізь; здійснювати; домовлятися», де *trans-* «через» + *ago*; звідси *transactio* «угода; завершення, закінчення». Порів. англ. *transact* «вести справу, здійснити угоду»; *transaction* «справа, угода».

Посиленим дієсловом до *agĕre* є *agito, agitāvi, agitātum, agitāre* «приводити в рух, хвилювати, спонукати». Звідси: *agitatio* «приведення в рух»; *agitator* «той, що приводить у рух; погонич, візник». Порів. англ.: *agitate* «агітувати; хвилювати, збуджувати»; *agitation* «агітація; хвилювання, тривога»; *agitator* «агітатор» [28].

Cedo, cessi, cessum, cedere

Основні значення цього дієслова: «йти, ступати, ходити; йти геть; поступатися; протікати, статися». Тому *cessio* «поступка». Порівняйте англійське: *cede* «поступка (в супечечці)», *cession* «поступка». Дієслово *cedere* порівнюємо з дієсловом *cessare* «сповільнювати, припиняти»; звідси: *cessatio* «повільність, бездіяльність»; *cessans, cessantis* «той, що закінчується». Порівняйте англ. *cessation* «закінчення, перерва»; *incessant* «той, що не закінчується, безперервний».

Латинське *decedo, decessi, decessum, decedere* «відходити, віддалятися, помирати», де *de-* зі значенням відокремлення+ *cedo*; звідси: *decedens, decedentis* «той, що відходить, той, що помирає»; *decessus* «віддалення; смерть»; *decessor* «попередник за посадою»; *praedecessor* (лат. *prae-* «до, перед, перш ніж» + *decessor*). Порівняйте англ. *decease* «смерть»; *decedent* «покійний»; *praedecessor* «попередник, предок» [29].

Запозичені слова можуть також слугувати як вторинні найменування вже відомих предметів та явищ. Це явище спостерігається тоді, коли запозичене слово використовується для дещо іншої характеристики предмета, якщо це загальноприйнятий інтернаціональний термін або якщо іноземні слова насильно впроваджуються в мову (при військовій окупації).

Дослідження показують, що англійська мова є однією з найщасливіших мов у світі, і нею розмовляє більше ¼ населення планети. Окрім того, у другій за поширеністю мові у світі переважають слова що походять з французької та латинської мови. Згідно з дослідженнями, слова, що походять з французької та латинської складають 29% англійської мови. Більше того, із 1000 найбільш вживаних слів майже 50% мають французьке походження.

У Середньовічній Англії, у два етапи перейшло понад 10 000 французьких запозичених слів. До 1250 року в основному технічні слова були запозичені з нормандської французької мови: юридичні (*government, prison*), релігійні (*sacrament, clergy*), військові (*army, soldier*) та інші терміни. А після 1250 року багато ЛО було запозичено з паризької французької мови: *fashion, domestic settings, social life and literature* [43, 153].

У ранній сучасній англійській мові найбільше розширення словникового запасу відбулося за допомогою процесів словотворення та запозичень: переважно з латини (*perfect, logic*) та французької (*elegant, decision*), а також з інших мов, таких як грецька (*theology, trilogy*), італійська (*opera, balcony*), іспанська та португальська (*alcohol, alligator*).

Французька мова також зробила неабиякий вклад ЛО у словниковий склад на англійській мові. Понад 10 000 французьких ЛО потрапило в англійську та близько три чверті цих слів досі використовуються.

Вимова англійської мови змінилася певною мірою під впливом французької відносно правопису. Граматика англійської мови набула декількох французьких структур, таких як введення прикметники після іменників, наприклад, *secretary general* [14].

А. Сміт зазначав у своїй книзі "Англійська мова", що "основні доповнення ЛО до англійської мови, які суттєво змінили її характер, були з французької мови, насамперед від північно-французьких норманських завойовників, а потім з літературної та вивченої мови Парижа ". Ще до нормандського завоювання англійці познайомилися з нормандською культурою та способом її життя через соціальне, політичне та церковне спілкування між двома народами.

Під час правління Едварда кілька нормандських дворян були розміщені на важливих посадах в Англії, а укріплені будівлі, в яких вони знаходились, були відомі як " *castels*" (замки), " *carun*" (капон) і " *basun*" (бекон) - це ще два слова, введені під час чаювання, і вони служать для припущення більшої розкоші французької кухні, яка була новою для англійців. Після завоювання ми знаходимо потік французьких слів, що потрапляють до англійської лексики, і вони припускають вплив окупаційної влади на завойований народ. Таким чином, " *Prisun*" (в'язниця), " *tur*" (вежа), " *market*", " *rent*", " *justice*" тощо введені в англійську мову [24].

Після нормандського завоювання ми виявляємо, що ЛО " *church*", " *courts of law*", " *arts of war*", торгівля з " *continent*" і " *pastimes*" аристократії

стають нормандсько-французьким змішуванням. У XIII столітті контакт з Францією був значно послаблений. Тим часом англійці та нормани об'єдналися в один народ, а ще через сто років англійська стала прийнятою як національна мова країни замість нормандсько-французької. Французька термінологія стала обмежена судом. Серед французьких юридичних термінів, які збереглися і застосовуються донині, є "plaintiff", "defendant", "privilege" тощо [14].

Діалектом французької мови, який набував культурного значення, був центральний або паризький французький. Серія центральних слів, таких як "chancellor", "chattel", була введена в англійську мову, хоча їхні нормандські французькі еквіваленти "Cancelar", "carited" та "cattle" вже були відомі англійській мові. Серед французьких запозичень з 1100 по 1300 наступні слова можуть бути прийняті як представники різних об'єктів - "prisun", "chapel", "grace", "service", "miracle", "religion", "bataille", "basin", "lamp", "beast, тощо.

XIV століття стало свідком значного збільшення кількості французьких запозичень. Вони більше не обмежувались освіченим або вищим класом, а стали невід'ємними частинами мови. У цей період ми виявляємо, що існує дуже велика частка французьких запозичених слів, що стосуються полювання, кулінарії та мистецтва війни, до англійської лексики. Наприклад, були виведені "colonel", "lieutenant", "major", "captain" тощо [35, 95].

Хоча французький вплив на англійську мову був загальним і поширювався протягом середньоанглійського періоду, на початку XVI століття це вже не було так. Хоча як і латинська, французька мова продовжувала бути основним джерелом нових слів; французькі запозичення XVI століття обмежувались певними класами технічних слів, які використовували більш освічені люди. Наприклад, запозичення XVI століття були переважно технічними термінами, і звичайна людина мала до них ніякого відношення. Запозичення XVII століття є важливими в історії французьких запозичень, оскільки це був період дуже тісних контактів між англійцями та французами у питаннях літератури та соціальних відносин. Такі ЛО, як 'dragoon',

'stockade', 'ballet', 'burlesque', 'tableau', 'chagrin', 'champagne', 'native', 'forte', 'soup' тощо є представником XVII століття запозичення з французької. Хоча XVIII та XIX століття також було багатим на нові французькі ЛО у англійській лексиці.

Запозиченими ЛО XVIII століття є наступні слова: 'guillotine', 'regime', 'bureau', 'canteen', 'picnic', 'police', 'soup' та ін. Велика кількість французьких запозичень перейшла у англійський словник і у XIX столітті. Поряд із звичайними військовими термінами, сюди входять ЛО, що стосуються мистецтва та листів, текстилю та меблів. Терміни, що стосуються війни, природно прийшли з мови завойовників. Саме навіть слово війна "war"- це французьке слово. Терміни, що стосуються сімейних відносин, також були запозичені з французів. Таким чином, 'uncle', 'nephew', 'niece', 'cousin' походять з французької мови. Використання французької префікси поширювалось на " grandson" та " granddaughter " в часи правління Єлизавети. "Mother-in-law " та " father-in-law", хоча і складаються з англійських слів, є буквальним перекладом старofранцузьких позначень [12].

Більшу частину середньоанглійського періоду (ME) французька була основною мовою Англії. Це була мова правлячої еліти, багато з яких мало говорили англійською мовою, мовою суду та мовою літератури. Дослідження з використанням Оксфордського словника англійської мови виявляють, що французька мова була основним джерелом запозичень і перевищувала латинську. Як зазначає професор Альберт Бо, "там, де дві мови існують поруч довгий час, а стосунки людей, які ними розмовляють, такі ж близькі, як і в Англії, значний переклад слів є неминучим". Що стосується кількості запозичень, Альберт Бо заявляє, що вона "неймовірно велика" і що "нічого не можна порівняти з нею в попередній чи подальшій історії мови". Альберт Бо, як і багато інших мовознавців, вважають, що вищі класи суспільства перенесли стільки французьких слів на англійську з наступних причин: заповнити недоліки в англійській лексиці; через недосконале володіння

англійською лексикою; поступаючи природним поривам вживати давно звичне їм слово [16].

Незалежно від причини, запозичена французька лексика принесла значну користь. Необхідно зазначити, що сьогодні більшість носіїв мови не визнають ці ЛО чужими, оскільки вони стали окремим ядром. Для ілюстрації розглянемо, наприклад, ЛО, додані до військового реєстру: *army, navy, peace, enemy, arms, battle, combat, skirmish, siege, defense*, та інші. Вони навіть не здаються запозиченими, і навіть уявити собі спробу обговорення військових питань без цих ЛО було б неможливо. Іншими прикладами запозичених слів є: *fashion, food, social life, art learning and medicine*. У період ранньої сучасної англійської мови, французькі ЛО все ще могли збагачувати словниковий склад англійської мови, але їх кількість була уже значно меншою.

Оскільки англійська мова була “базовою мовою”, багато письменників, таких як сер Томас Еліот, робили свідомі зусилля, щоб збагатити англійську лексику. Їх вибір не завжди був предметом практичного обдумування, придумуючи нові слова для нових понять, а питання стилістики, забезпечуючи багатство лексики, відомої як *coria verborum*, яка вважалася візитною карткою літературної мови.

Французькі запозичення від початку періоду до приблизно періоду Відродження показують, що обидва вищезазначені мотиви запозичень дійсні. Для ілюстрації візьмемо до уваги ряд військових та морських термінів XVI ст.: *trophy* (1513), *pioneer* (1523), *pilot* (1520), *colonel* (1548), *volley* (1573) та *cartridge* (1579). Можна було б стверджувати, і в ті часи багато хто робив, що перші три запозичення є прикладами *coria verborum*, оскільки цілком добрі рідні слова - відповідно, *prize* (1300), *founder* (1340) і *steersman* (1000) - існували для вираження цих речей, хоча цього не можна сказати про останні три лексеми. Тим не менш, важливо підкреслити, що, позначаючи лексему як *coria verborum*, потрібно йти по тонкій лінії. Хоча ЛО «керман» та «пілот» на даний момент майже повністю синонімічні, введення «пілот» дало оратору можливість висловити тонкий нюанс значення. Серед різних типів змін, що

відбулися в той період, коли середньоанглійська мова запозичувала з французької мови безпосередній контакт, є такі, що призвели до змішування німецьких та романських елементів. Таким чином, є випадки асиміляції, коли англійське слово було створено на основі подібного звучачого французького слова. Тут є приклад французької форми, що доповнює англійську. Наприклад, англійське дієслово choose отримало іменник choice на основі запозичення французької choix [40, с. 139].

У деяких випадках більше не можна вирішити, чи збереглася германська або романська форма слова в сучасній англійській мові. Таким чином, у випадку з прикметником rich не можна сказати, чи це продовження давньоанглійського rīce, чи пізніші французькі запозичення riche. Однак у багатьох випадках можна побачити забруднення морфології слів через французькі запозичення. З попереднім прикметником можна побачити романський суфікс в утвореному від нього іменнику: richness на відміну від давньоанглійського багатства з романським закінченням -ess.

Нормандське завоювання 1066 р. Залишило Англію тримовною країною, хоча більшість людей говорили на одній або двох домінуючих мовах. Латинська була мовою для ведення діловодства, навчання та церкви. простого народу та службовців. Отже, підсумовуючи можна виділити три групи французьких запозичень

- Назви соціальних ролей і занять, з якими нижчі класи ознайомилися б через контакт із франкомовним дворянством: baron, noble, dame, servant, messenger, feast, minstrel, juggler, largesse.
- Позначки, введені англійською мовою за допомогою літературних каналів: story, rime, lay
- Церковні терміни (найбільша окрема група) - необхідність доктрини і вірування перекладача від духовенства до людей обумовлює часті передачі слів.
- У цей період слова були запозичені як іноземні слова, тобто французькі слова, введені в англійську, були тими словами, які

люди говорять однією мовою, часто вчаться у людей, які говорять іншою.

Отже, беручи до уваги все вище написане, можна зробити висновок, що латинські запозичення займають значну кількість запозичень, а саме 15% відповідно до підрахунків лінгвістів, тоді як найбільшу кількість складають французькі запозичені – 41%. Загалом, слова з інших мов можуть впливати на фонетичну, граматичну й семантичну структуру мови-реципієнта. Запозичення збагачують лексикон англійської мови. Однак, незважаючи на значну частину запозичених слів та термінів, ядро словника залишається англійським: займенники, прийменники, сполучники, допоміжні дієслова, а також багато звичайних іменників, дієслів та прикметників не були витіснені запозиченнями. Як свідчать проаналізовані запозичені слова, значна їх частина під впливом системи, в яку вони ввійшли, зазнала значних фонетичних, граматичних та навіть семантичних змін, адаптуючись так до законів нової мовної системи.

1.3 Асиміляція запозиченої лексики в англійській мові

Під час переходу ЛО у мову запозичення піддається асиміляції, а саме відповідно до правил приймаючої мови відбувається зміна вимови, граматичних властивостей, правопис, а також зміна семантики слова. Варто зазначити, що семантичні зміни можуть бути помітними лише при глибокому етимологічному аналізі запозиченого слова. [12, с. 203].

Слова, коли вони переходять з однієї мови на іншу, пристосовуються до норм мови одержувача. Вони зазнають певних змін, які поступово стирають їхні чужі риси, і нарешті вони асимілюються. Професор А. Ніколенко зазначає, що асиміляція запозиченої ЛО використовується для зниження часткового або повного підтвердження фонетичних, графічних, морфологічних стандартів мови, що приймає, та її семантичної системи. Ступінь асиміляції залежить від тривалості періоду, протягом якого слово

було використано в мові, що приймає, від його важливості для цілей спілкування та частоти. Усні запозичення внаслідок особистих контактів засвоюються більш повно та швидше, ніж літературні запозичення, тобто запозичення через письмове мовлення.

Ступінь асиміляції запозичень залежить від наступних факторів:

а) з якої групи мов було запозичено слово, якщо слово належить до тієї самої групи мов, до якої належить мова запозичень, засвоюється легше;

б) яким чином слово запозичене: усно або в письмовій формі слова, запозичені усно, засвоюються швидше;

в) як часто запозичення використовується в мові, чим більша частота його вживання, тим швидше воно засвоюється, г) як довго слово живе в мові, чим довше воно живе, тим більше засвоюється [54, 29].

Запозичення поділяються на: повністю асимільовані, частково асимільовані та неасимільовані (варваризми).

Повністю асимільовані запозичення не відчуються як іноземні слова в мові, якщо французьке слово «sport» і рідне слово «start». Повністю асимільовані дієслова належать до правильних дієслів, напр. correct - corrected. Повністю асимільовані іменники утворюють свою множину за допомогою s-звороту, напр. gate-gates. У повністю асимільованих французьких словах наголос перенесено з останнього складу на передостанній.

Після повного фонетичного засвоєння слова в мові всі складові звуків проходять ті самі історичні зміни, що й відповідні звуки у рідних словах. Фонетичні зміни запозиченого слова можна простежити через історію слова “nature”, яке має латинське походження та введене в англійську через французьку. Перш за все, наголос перемістився з останнього складу на перший. У англійській мові немає подібного звуку до французького [i], і його було замінено на звукосполучення [ju]. При поєднанні [tj] з'явилися аффрикати [tʃ]. У відкритому складі під наголосом long [a] стає [ei], а в XV столітті звук [i] стає [e] [27, с. 36].

Семантична асиміляція запозичених слів залежить від слів, що існують у мові запозичення, як правило, запозичене слово не вносить усіх своїх значень у мову запозичень, якщо воно багатозначне, напр. російське запозичення «sputnik» вживається в англійській мові лише в одному зі своїх значень. Одні значення стають загальнішими, інші більш спеціалізованими і т. д.

Наприклад, слово “terrorist”, яке було перенесене з французької у значенні, розширило своє значення до one who governs, or opposes a government by violent means. Слово “umbrella”, запозичене у значенні sunshade або parasol (від іт. ombrella phenomenon), якому також слід приділити особливу увагу, адже це утворення похідних від запозиченого слова-кореня.

Нові похідні зазвичай утворюються за допомогою продуктивних афіксів, часто англосаксонського походження. Наприклад: faintness, closeness, easily, nobly і т. д. Як правило, похідні починають з’являтися досить скоро після запозичення слова.

Частково асимільовані запозичення підрозділяються на такі групи:

а) семантично не асимільовані запозичення, оскільки вони позначають властиві країні об’єкти та поняття, з мови яких вони були запозичені, напр. sari, sombrero, taiga, kvass, тощо;

б) граматично не асимільовані запозичення, напр. іменники, запозичені з латинської та грецької, зберігають свої форми множини bacillus - bacilli, datum -data, and genius – genii, тощо;

Зазвичай, як тільки слова з інших мов були введені в англійську мову, вони втрачали свої колишні граматичні категорії та парадигми і набували нові граматичні категорії та парадигми за аналогією з іншими англійськими словами. Однак є деякі слова в сучасній англійській мові, які протягом століть зберігали свої іноземні звороти. Таким чином, значна група запозичених іменників, усі вони терміни чи літературні слова, прийняті в XVI столітті або пізніше, зберегли свою оригінальну зворотну множину до

наших днів, напр. *phenomenon* (L.); *addendum* (L.) ; *parenthesis* (гр.). Інші запозичення того ж періоду мають дві форми множини - рідна та іноземна, напр. *vacuum* (L.), *virtuoso* (іт.) [40, с.120].

Усі запозичення були добре структуровані у рідній мові, але виглядали в англійській мові як прості слова, якщо в ній вже не було слів з однаковими морфемами. Напр. у слові “*saunter*” зберігається французький інфінітивний зворот -er (cf. Fr. *s'aunter*), але він змінив свою якість, він зберігся в усіх інших граматичних формах слова (cf. *saunters*, *sauntered*, *sauntering*), що означає, що воно стало частиною коріня в англійській мові. Французький рефлексивний займенник *s-* закріпився як невід’ємний елемент слова. Колишні італійські зменшувальні суфікси -etto, -otta, -ello (a), -cello у словах *ballot*, *stiletto*, *umbrella* неможливо розрізнити без спеціального історичного аналізу, якщо хтось не знає італійської мови. Цю втрату морфологічних афіксів у запозиченнях можна назвати спрощенням за аналогією з подібним процесом у рідних словах.

Слід пам’ятати, що коли в мові з’являється група запозичених слів, побудованих за тим самим зразком або містять однакові морфеми, морфологічна структура слів стає очевидною, і з часом їхні словотворчі елементи можуть бути використовуються для утворення нових слів. Іноді в запозичених словах іншомовні афікси замінюються на такі, що є в англійській мові, напр. зворот -us в латинських прикметниках замінено в англійській мові суфіксами -ous або -al: *L. Barbarus*.

Засвоєні англійською мовою, деякі слова не тільки набули нової системи граматичних форм, але й досить часто перетворювались в інші частини мови. Перехід до інших частин мови спостерігається в деяких французьких запозиченнях. У результаті багато інфінітивів французьких дієслів через їх закінчення нагадали англ. іменники і стали однаковими: *remainder*, *dinner* і т. д. Запозиченні слова проходять складний шлях семантичного розвитку. Порівнюючи значення запозичених слів із тими, що вони мали в мові, звідки вони походять, зазвичай виявляється, що у іншій

мові воно зберігає лише часткове значення, лише одне, а не головне, і часто стає терміном. Яскравим прикладом цього процесу є російські запозичення як наприклад *soviet*.

в) запозичення, не асимільовані фонетично. Сюди належать слова з початковими звуками / v / та / z /, напр. *verse*, *zero*. У рідних словах ці дзвінки приголосні використовуються лише в проміжній позиції як алофони звуків / f / та / s / (*loss* - *lose*, *life* - *live*). Деякі скандинавські запозичення мають приголосні та поєднання приголосних, які не були палаталізовані, напр. / sk / у словах: *scratch*, *ski*, *skin* тощо (у рідних словах ми маємо палаталізовані звуки, позначені диграфом «ш», наприклад *shirt*); звуки / k / та / g / перед головними голосними не палаталізуються, напр. *girl*, *get*, *give*, *kid*, *kill*, *kettle*. У рідних словах ми маємо палаталізацію, напр. *German*, *child*. [2, с. 156].

Деякі французькі запозичення зберегли наголос на останньому складі, напр. *police* і *cartoon*. Інші запозичення зберігають особливі поєднання звуків, напр. / a: 3 / у словах: *camouflage*, *bourgeois*, деякі з них зберігають поєднання звуків / ва: / у словах: *memoir*, *boulevard*.

г) запозичення можна частково засвоїти графічно, напр. у грецьких запозиченнях «у» можна писати в середині слова (*symbol*, *synonym*), «ph» позначає звук / f / (*phoneme*, *phrase*), «ch» позначає звук / k / (*chaos*, *chemist*) , «Ps» позначає звук /s/ (*psychic*) [40].

Лексична асиміляція. Коли слово переходить на іншу мову, його семантична структура, як правило, зазнає великих змін. Багатозначні слова зазвичай приймаються лише в одному або двох своїх значеннях. Таким чином, слово “*timbre*”, яке мало ряд значень у французькій мові, було запозичене в англійській мові лише як музичний термін. Слова “*cargo*” і “*cask*”, дуже полісемантичні в іспанській мові, були прийняті лише в одному зі своїх значень товари, що перевозяться на кораблі. У деяких випадках ми можемо спостерігати спеціалізацію значення, як у слові *hangar*, що позначає будівлю, в якій знаходяться літаки.

У процесі свого історичного розвитку запозичення іноді набувало нових значень, яких не було в колишній семантичній структурі.. Наприклад, дієслово “move” у сучасній англійській мові розвинуло значення пропонувати, змінювати та інші, якими не володіє французький *mouvoir*. Слово “scope”, яке спочатку мало значення “aim, purpose” тепер означає “ability to understand the field within which an activity takes place, sphere, opportunity, freedom of action”.

Як правило, розвиток нових значень відбувається через 50 - 100 років після запозичення слова.

Випадки, коли запозичені ЛО набувають іншого значення іншою мовою, на відміну від того, яке вони мали, пояснюються як розвиток запозичень. Таким чином, французьке слово *tenez*, що означає *keep*, було використано під час гри в теніс і дало назву цьому виду спорту. У таких випадках загальна ситуація в кожній мові, окрім загальних правил, що передбачають розвиток мови, існує власними внутрішніми законами розвитку, що визначають національну специфіку для англійських запозичень, а саме: запозиченні ЛО, що вводяться англійською мовою, поступово почали там засвоюватися і підкорятися граматичній, фонетичній та семантичній системі; ступінь асиміляції залежить від історичних термінів розвитку кожного конкретного слова, а отже від часу запозичень, комунікативної значущості слова тощо.

Латинські запозичення зберігають свою багатозначну структуру, мають подвійні приголосні, як правило, кінцева приголосна префікса асимілюється з початковою приголосною основи (*accomplish*, *affair*). Французькі запозичення, що увійшли в англійську мову після 1650 р., зберігають свій правопис, напр. приголосні «р», «t», «s» не вимовляються в кінці слова (*soup*, *debris*), зокрема французьку комбінацію букв «eau» / *ou* / можна знайти в запозиченнях: *beau*, *chateau* , *troussaeu*.

Деякі з графів зберігають свою французьку вимову: „ch“ вимовляється як / *sh* /, напр. *chic*, *parachute*, ‘qu’ вимовляється як / *k* / напр. *bouquet*, «ou»

вимовляється як / u: /, напр. rouge; деякі літери зберігають свою французьку вимову, напр. «i» вимовляється як / i: /, e, g, chic, machine; «G» вимовляється як / ʒ /, напр. rouge. Сучасні німецькі запозичення також мають деякі особливості в написанні: іменники загального типу пишуться з великої літери, напр. Autobahn, Lebensraum; деякі голосні та диграфи зберігають свою німецьку вимову

Дж. Баклес поділяє запозичення на дві семантичні категорії, "унікальні" та "синонімічні". Унікальні запозичення - це запозичення, для яких у мові реципієнта не існує встановленого альтернативного слова. Синонімічне запозичення - це слово, яке вже має відповідний термін у мові запозичень, але тим не менше запозичене. Однією зі складнощів для розрізнення синонімічних та унікальних запозичень є визначення синоніму. Неможливо достеменно дізнатись, чи має певне слово в мові відповідний синонім. Не існує ані надійного способу дізнатися, що саме роблять слова, ані чи є ЛО частиною лексикону мовної спільноти.

Іноді ЛО, які входять у словниковий склад нової мови можуть бути демотивованими. Наприклад, німецьке запозичене слово "Fuehrer" має основне значення керівник, або вождь, але оскільки воно перейшло у англійську мову під час другої світової війни то відноситься мовцями до Гітлера, а отже є невмотивованим [40, с. 119]

Знайомі звуки або звукосполучення, положення яких було незвичним для англійської мови, замінювались іншими звуками або звукосполученнями, щоб слова відповідали нормам мови, напр. Німецький шпіц [ʃpits] перетворили на англійський [spits]. Заміна рідних звуків на іноземні зазвичай відбувається в самому акті запозичення. Але деякі слова довго зберігають свою іноземну вимову, перш ніж незнайомі звуки замінюються подібними рідними звуками.

Іноземні запозичення можна розділити на 3 групи відповідно до їх характеру [61]:

- I. Громадяни - це слова, взяті з іноземної мови з перетворенням іноземного звуку та правопису в рідні форми. Вони не є іноземними словами, але були акліматизувалися в рідне звучання та написання.

Багато скандинавських слів, наприклад, є жителями, як: отримати, дати, яйце, взяти, небо, шкіру, сковороду. Іноді громадяни пристосовуються до рідних слів навіть при прийнятті англійського афікса: суфікса або префікса, напр. “poorness” (французький корінь з англійським суфіксом); ungracious (французький корінь з англійським префіксом та суфіксом); “eventful” (латинський корінь подія + англійський суфікс -ful); “talkative” (англійська коренева розмова + латинський суфікс -ative).

Змішані слова є також **громадянами**, тому що це слова, що складаються з двох частин, кожна з якої іншої мови, наприклад: “sociology” (французький елемент socio + грецький елемент -logy); “hydroplane” (грецький елемент hydro + латинський елемент plane). Змішане слово - це слово, яке етимологічно має одну частину, що походить від однієї мови, а іншу частину, що походить від іншої мови. Найпоширеніша форма змішаного слова в англійській мові - це така, що поєднує етимологічно латинську та грецьку частини. Оскільки багато префіксів та суфіксів англійською мовою мають латинську або грецьку етимологію, просто додавати префікс або суфікс з однієї мови до англійського слова, яке походить з іншої мови, створюючи, таким чином, змішане слово. Наприклад automobile, claustrophobia, liposuction, neuroscience, polyamory.

II. Друга група – «**іноземці**» - це слова, запозичені з іноземної мови без будь-якої зміни іноземного звуку та орфографії. Зазвичай їх розглядають як іноземні слова. До них належать такі французькі запозичення: automobile, coup de main, coup d'état, élite, trou-de-loup, bêche-de-mer.

III. Третя група – це так звані «варваризми». Це слова з інших мов, що використовуються носіями англійської мови у розмовному стилі або у письмовій мові, але вони не є засвоєні мовою і тому для яких існують

відповідні англійські еквіваленти. Наприклад: іт. "ciao" ('good-bye'), фр. 'affiche' для 'placard', 'carte blanche' ('freedom of action'), 'faux pas' ('false step').

Наприклад: італійське "ciao" ('good-bye'), французьке 'affiche' для 'placard', 'carte blanche' ('freedom of action'), 'faux pas' ('false step').

Найбільш характерною рисою англійської мови зазвичай називають її змішаний характер. Багато лінгвістів вважають іноземний вплив, особливо французький, найважливішим фактором в історії англійської мови. У лінгвістичній літературі термін *native* традиційно використовується для позначення слів англосаксонського походження, привезених на Британські острови з континенту в V столітті німецькими племенами - англами, саксами та джутами. Термін запозичення використовується в лінгвістиці для позначення процесу прийняття слів з інших мов, а також результату цього процесу, самого мовного матеріалу. Вже було зазначено, що в англійську мову запозичені не лише слова, а й словотворчі афікси (як це має місце з -able, -ment, -ity тощо).

Помилкова етимологія - це історичний розвиток, який часто призводить до нечіткості слів етимологічного значення. Слова неправильно асоціюються з кінцевим джерелом, але слово, можливо, прийшло через якусь проміжну мову. У багатьох випадках слова втрачають етимологічну ясність. Наприклад *buttery*. походить з латинської - *batarea*, але помилково асоціювалося з англійським маслом [52, 86].

Народна етимологія - це зміна слова чи словосполучення з плином часу в результаті заміни незнайомої форми на більш звичну. Наприклад "cockroach" був запозичений з іспанської *cucaracha*, але народно-етимологізований як *cock* + *roach*; "crayfish" із середньоанглійського "crevis" (з англо-нормандського *creveis*), через асиміляцію з рибою; *island* пішло від *iland* (хоча і без будь-якої зміни вимови), від давньоанглійської *ī* (e) *gland* після *ī* (e) *g* "island" застарів. Очевидно, новий правопис базувався на аналізі острова як *isle-land*, від *isle*, (давньофранцузьке слово, що сходить до латинського *insula*).

Отже, у підрозділі нами було узагальнено основні етапи асиміляції. Насамперед, під час переходу слів у іншу мову, вони проходять морфологічну, фонетичну, або ж лексичну асиміляцію. Слова можуть втрачати первинне значення, змінювати закінчення, ставати іншими членами речення та підпорядковуватись лексичним закономірностям мови, у яку переходять. Процес асиміляції ЛО можна поділити на повністю асимільовані, частково асимільовані та не асимільовані запозичення.

Висновки до розділу 1

Кожна мова знаходиться в постійному розвитку. Одним із основних джерел збагачення мови новими поняттями є запозичення – звернення до лексичного фонду інших мов для вираження нових понять, для подальшої диференціації вже наявних і позначення невідомих раніше предметів.

Процес запозичення органічний для мови, є природною формою мовних контактів і джерелом мовних змін. У разі масового характеру та інтенсифікації міжмовних зв'язків запозичення, поряд з іншими формами взаємодії мов, може призвести до утворення гібридних форм мовлення (торгових мов) і змішаних мов. У більшості випадків запозичення чужих слів супроводжує засвоєння технологічних, культурних, соціальних та інших інновацій. Звідси і величезне значення запозичених слів для історії та культури різних країн.

Потрапивши в іншу мову, запозичені слова протягом тривалого часу зазнавали процесу асиміляції, який полягає в перетворенні звукового вигляду, граматичної структури і смислового змісту за внутрішніми законами мови. Виходячи з цього, мовознавство виділяє фонетичну, морфологічну і лексичну асиміляцію запозичень. Ці три види асиміляції тісно пов'язані між собою і знаходяться в постійній взаємодії. Фонетичне засвоєння запозичень призводить до підпорядкування їх нормам нової фонетичної системи.

Процес асиміляції слів, запозичених порівняно недавно, безперервно здійснюється і в сучасній мові, торкаючись у першу чергу побутову, військово-політичну і технічну лексику, що отримала значне поширення. Внаслідок лексичної асиміляції запозичені слова набувають в мові загальнонародну вживаність, в ряді випадків витісняють споконвічні слова на положення маловживаних синонімів, ставши головними виразниками певних понять, або між ними відбувається смислова і стилістична диференціація.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОМАНУ ДЖОРДЖА МАРТІНА «GAME OF THRONES»

2.1 Особливості лексико-стилістичної варіативності сучасної англійської мови

Насамперед, словниковий склад сучасної англійської мови поєднав у собі майже всі ЛО і характеризується своєю різнобічністю. У процесі свого розвитку і формування національна мова все більше диференціювалася.

На думку І. Гальперіна, лексика англійської мови може бути представлена як якась струнка система, в якій різні аспекти слова, як, наприклад, значення, поняття, морфологічна структура, стилістичні характеристики та інше, можуть бути організовані як залежні елементи системи [16, с. 70]. І. Гальперін вважає, що більшість ЛО сучасної англійської мови є загальноновживаними. Даний вчений умовно називає їх словами з нейтральним стилістичним забарвленням, які в повній мірі можна використовувати як в письмовій мові, так і в усному спілкуванні. На тлі такої нейтральної лексики І. Гальперін виділяє дві ЛО, які він називає «літературно-книжна» і «розмовна» [30, с. 72].

Розмовна лексика, здебільшого, має певне емоційне забарвлення. Літературно-книжна лексика теж, в деяких випадках, має емоційне забарвлення піднесеності, урочистості і т.д. Дані категорії вважаються історичними, так як ті слова і вирази, які в одну епоху відносились до розмовної лексики, в іншу стають загальноновживаною лексикою з нейтральним забарвленням або навіть переходять в розряд літературно-книжної лексики. Також навпаки, те, що в якийсь період було літературно-книжною лексикою, в наступні часи може перейти в розряд нейтральних або розмовних слів.

Проте, чіткої класифікації словникового складу англійської мови не існує. Будь-яка класифікація, зазвичай є формальною та створюється лише у наукових цілях для дослідів.

Так, І. Гальперін робить поділ англійської лексики на три шари. Усередині шару літературно-книжкової лексики виділяються групи слів, до яких відноситься загальна літературно-книжна лексика і функціональна літературно-книжна лексика: іноземні слова, архаїзми, поетизми, неологізми, терміни та варваризми. Нейтральна лексика становить другий шар поділу. До шару розмовної лексики відноситься і нелітературна розмовна лексика та обгрунтовано розмовна лексика відносяться, а саме: сленг, жаргонізми, діалектизми, професіоналізми, неологізми, вульгаризми [16, с. 71].

На даному етапі варто розглянути вищевказані розряди слів детальніше, оскільки вони відносяться до різних лексичних шарів англійської мови та визначають стилістичну варіативність англійської мови. До термінів відносять ЛО, які позначають «поняття, що виникають знову, пов'язані з розвитком науки, техніки і мистецтва» [39]. Під терміном розуміється «слово або словосполучення, що має спеціальне значення, яке формує і виражає професійне поняття і застосовується в комунікаційному процесі суспільного виробництва» [49, с. 12]. Прикладами можуть бути такі ЛО, як: “cyst”, “typhoid”, “pneumonia”. А. Я. Коваленко [8, с. 153] звертає увагу на те, що усі терміни об'єднуються в термінологічні системи, які виражають поняття однієї галузі знань. У кожній термінологічній системі утворюються певні групи, для яких загальним є їх належність до класу предметів, або до класу процесів, властивостей і т.д.

Професор кафедри перекладу Національного технічного університету "Дніпровська політехніка" А.Я. Алексєєв звертає увагу на те, що термінологія в багатьох мовах, а в англійській найбільше, невпинно слідує основним законам певної мови, а з іншого боку – на неї впливає тиск своєї власної системи, власних тенденцій і шляхів розвитку. Наприклад, всі розвинені мови в області термінології утворюють запозичення з англійської мови, але ці термінологічні запозичення в кожній мові мають свою долю [21, с. 223].

Головною сферою застосування цих одиниць є науковий стиль, де вони позначають нові поняття, що виникли в результаті досліджень, експериментів тощо. Терміни використовуються і в інших стилях мови

(газетно-публіцистичний, художній, офіційно-діловий і інші) як для створення відповідного колориту, так і для інших цілей [30, с. 76].

А.Я. Алексєєв також звертає свою увагу на те, що справжнім джерелом нових слів і їх форм по-праву вважаються мас-медіа. Тут народжуються і яскраві метафори на базі багатьох усталених в мові термінів. Широко використовується, наприклад, військова термінологія для характеристики або опису політичної боротьби або економічного становища в країні. Більшість науково-політичних термінів відносять до інтернаціоналізмів, оскільки вони мають міжнаціональний характер. Зазвичай ці слова не змінюють своє значення у різних мовах, проте, здебільшого змінюють свій правопис та вимову. Порівняйте: в російській мові: атом, диаметр, теорема, грипп, аспирин, акт, декларация, протокол, коммюнике; в українській: атом, діаметр, теорема, грип, аспірін, акт, декларація, протокол, ком'юніке; в англійській: atom, diameter, theorem, grippe, aspirin, act, declaration, protocol, communiqué [21, с. 225]. Шляхом метафоризації терміни збагачують не тільки різні функціональні стилі, але і національну мову в цілому.

У письмовому мовленні, літературно-книжному різновиді літературної мови, використовуються поетизми, «неоднорідний пласт слів сучасної англійської мови, що включає і архаїзми(billow, whilome, swain, clad) [16, с. 79]. Поетизми використовуються для поетичного стилю мовлення (класицизм, романтизм) і характеризуються високим урочистим забарвленням. Так, в епоху класицизму вважалося, що існує особливий поетичний стиль, для якого придатні не всі слова загальнонародної мови. У сучасній англійській мові, попри відсутність спеціального поетичного стилю, зберігається шар лексики, який в силу асоціацій з поетичними контекстами має в постійному коннотативном значенні вхідних до нього слів компонент, який можна назвати поетично-стилістичним забарвленням. Цей компонент

стійкий і словники позначають його стилістичною позначкою poet., а лексикологи називають такі слова поетизмами. Наприклад, існують такі поетизми а сучасній англійській мові: Foe – enemy; realm – kingdom; naught – nothing; woe – grief; hearken – listen, hear; billow – wave; brine – солена вода.

Деякі аббревіатури також можуть бути поетизмами: Morn – morning; oft – often; even – evening.

Слово “архаїзм” походить від грецького слова ἀρχαῖος (archaios), що означає “from the beginning” або “ancient.”. Архаїзм - це слово, яке вже не є загальноновживаним, але використовується для стилістичного ефекту для імітації звучання старої мови. Одним з найпоширеніших архаїзмів в англійській мові є "thee" або "thy", що використовується лише у дуже конкретному контексті (наприклад, "With this ring I thee wed"). Архаїзми можуть також зустрічатися в граматичних конструкціях, які вже не є загальноновживаними. Наприклад, “ be that as it may ” містить приклад архаїзму в рідкісному вживанні “to be”, хоча сама фраза все ще популярна. [43, с. 103]..

Автори часто використовують у своїх літературних творах приклади архаїзмів, щоб надати відтінок серйозності їхнім словам. Авторі, які пишуть історичну фантастику, по-особливому надають перевагу використанню прикладів архаїзму, щоб краще показати іншу епоху у якій живуть їх герої. Поети також часто використовують приклади архаїзму, щоб зробити їхні рядки більш офіційними, і включають слова, які зазвичай не використовуються для естетичного ефекту Архаїзми також можуть бути корисними, коли їх ретельно підбирають для створення іронії чи гумору. Однак, іноді, використання архаїзмів у загальній мові може бути не правильно сприйняте слухачами.

Найчастіше архаїзми зустрічаються в поезії, законі та обрядовому письмі та мовленні. Їх використання можна розділити на літературні архаїзми, які прагнуть викликати стиль давнішого мовлення та письма; та лексичні архаїзми, вживання слів, що вже не є загальноновживаними. Архаїзми

зберігають свою актуальність завдяки цим обрядовим і літературним вжиткам, а також вивченням старовинної літератури.

До неологізмів відносять будь-які нові словникові та фразеологічні одиниці, що з'являються в мові на даному етапі його розвитку або позначають нові поняття, що виникли в результаті розвитку науки і техніки, нових умов життя, соціально-політичних змін і т. д., або ті, що виражають новими словами, створеними з емоційно-стилістичною метою, вже наявні поняття, наприклад, *televviewer*, *atomic pile*, *half-life*, *tracer atom*, а також *blue chip*, *soul-filled*, *belt-and-braces* [47, с. 222].

Нові слова та вирази або неологізми створюються для нових речей, незалежно від масштабу їх важливості. Вони можуть бути надважливими та стосуватися деяких соціальних відносин, таких як нова форма держави, напр. *People's Republic*, or something threatening the very existence of humanity, like nuclear war. У кожному випадку або старі слова відповідно змінюються у значенні, або запозичуються нові слова, або частіше придумуються з існуючого мовного матеріалу відповідно до зразків і способів продуктивності в мові на даному етапі її розвитку.

Останні дослідження в області неології російської та англійської мов показують, що поява нових слів або нових значень слів відбувається головним чином шляхом внутрішніх ресурсів цих мов, а не запозичень (наприклад, в російській мові їх частка становить 12-20%, в англо-американських ще менше: англійська мова в Америці все більше перетворюється з мови-донора в мову-рецептор).

У словниковому складі англійської мови є значний шар слів, що називаються **варваризмами**. Це слова іноземного походження, які не повністю асимільовані в англійській мові. Вони мають вигляд запозичень і відчуюються як щось чуже рідній мові. Роль іноземних запозичень, яку відігравали у розвитку англійської літературної мови, добре відома, і переважна більшість цих запозичених слів зараз є частиною словникового складу англійської лексики [43, 120]. Саме наука про лінгвістику, зокрема її

галузева етимологія, розкриває іноземну природу того чи іншого слова. Але більшість з тих, що раніше були іноземними запозиченнями, зараз, з суто стилістичної позиції, не розглядаються як іноземні. Але все-таки є деякі слова, які в більшій чи меншій мірі зберігають свій зовнішній вигляд. Ці слова, які називаються варваризмами, як і архаїзми, також вважаються відстороненими у літературній мові. Більшість із них мають відповідні англійські синоніми та багато інших слів та фраз.

Варваризми зазвичай вживаються у досить вузькій сфері і ступінь їхньої асимільованості дуже малий. Ці слова і вирази не можуть повністю бути освоєними мовою, а тому сприймаються як порушення загальноприйнятої мовної норми. Здебільшого вони виконують роль стилістичних прийомів, передаючи місцеву атмосферу або підкреслюють той факт, що дія відбувається в іншій країні.

Варваризми – слабоасимільовані і неасимільовані ЛО в англійській мові, що вирізняються найбільшим ступенем новизни, наприклад: *dolce vita* (італ.), *perestroika*, *glasnost*. У словниковому складі англійської мови варваризми мають свої специфічні особливості, пов'язані, як зазначалося вище, з характером розвитку словникового складу англійської мови. Багато запозичених ЛО, які раніше вважалися варваризмами, міцно увійшли в словниковий склад англійської мови. Наприклад: *retrograde*, *spurious*, *strenuous*, *conscious*, *scientific*. Ці слова колись викликали заперечення як варваризми, проте зараз широко використовуються в англійській мові [21].

Іноземні слова являють собою одиниці іншої мови, які використовуються головним чином в сфері літературнообробленої мови [43, с. 105]. До них можна віднести такі слова як: *blitzkrieg*, *schinken*, *braten* [17, с. 88]. Їх не можна назвати виразними засобами мови, оскільки вони не входять в систему стилістичних опозицій мови-реципієнта, але можуть використовуватися для створення різних стилістичних прийомів в певних мовних і ситуативних контекстах [54, с. 36].

А. Я. Алексєєв вказує на те, що лінгвістичні запозичення здійснюються носіями, мови яких «бідні» для досить повного відображення їх економічного, політичного і культурного життя. Відомим є і той факт, що в сучасну епоху англійська мова відіграла значну роль у світі та саме вона «поставляє» башатом мовам велику кількість нових ЛО на всіх рівнях – культурному, економічному, політичному, технічному, і т. д. Цілі серії англійських ЛО запозичуються іншими мовами, незважаючи часом на жорсткі протекціоністські заходи деяких урядів в цій області (наприклад, у Франції), або їх спроби (як в Іспанії) [21, с. 227].

Українська та російська мови гранично насичені англіцизмами особливо в сферах реклами і шоу-бізнесу. Стали вже звичними такі слова: кастинг, промоутер, дилер, шоу, спонсор, кліпмейкер, шоумен, моніторинг, моніторити, демпінгувати, лобіювати, драйвовий, екшен-фільм, сексшоп, медіа-клуб, бізнес-вумен, бізнес-центр, арт-форум і багато інших.

В основному ж запозичення з інших мов використовуються для відтворення місцевого колориту, характеристики або опису портрета героя, приміщення читача в ту епоху або місцевість, в якій живуть або діють персонажі.

Деякі лінгвісти під терміном «сленг» розуміють лексичний шар, «що знаходиться поза межами літературної мови і володіє яскраво вираженими оціночними, експресивними і емоційними конотаціями» [50, с. 33].

І.Р. Гальперін практично повністю погоджується з даними визначенням, але уточнює те, що сленг відноситься до шару розмовної лексики, який формує слова і вирази, які мають гумористичні і іноді вульгарні конотації [30, с. 104].

А. Н. Мороховський додає, що «сленг – це особливий, історично сформований і, в більшій чи меншій мірі, загальний для всіх соціальних верств варіант (переважно лексичних) норм, що існують в основному в сфері усного мовлення і функціонально відмінний від жаргонних і професійних елементів мови» [43, с. 41].

Сленг має певну тематичну і етичну спрямованість. Ряд дослідників виділяє всередині сленгу підгрупи: військовий «сленг», спортивний «сленг», театральний «сленг», студентський «сленг», парламентський і навіть релігійний «сленг».

У сучасній лексикографії, однак, до сленгу нерідко відносять і просторічні слова, і діалектизми, і жаргонізми, і багато іншого. Так, в словниках Lingomash, Urban Dictionary з позначкою «сленг» наводяться наступні розряди слів і словосполучень:

- слова, що відносяться до злочинського жаргону, наприклад: barker – револьвер; to dance – бути повішеним; idea pot – голова;

- слова, що відносяться до інших жаргонів, наприклад: to bust – розжалувати, to dog a watch – ділити час вахти з напарником [35, с. 34], big-boy – великокаліберна гармата; to eat the ginger – виступати в кращій ролі; smacking – великий успіх; dark (буквально темний) – закритий (із театральної лексики); dead hooper – поганий танцівник; sleeper – курс лекцій (із студентської лексики) та ін. Завдяки включенню в «сленг» найрізноманітніших жаргонізмів він починає диференціюватися;

- під «сленг» підводяться також випадкові утворення, що виникли в результаті літературних асоціацій і значення яких обумовлено їх смисловими зв'язками з вихідним поняттям. Так, наприклад, слово scrooge в значенні «злий» і «скупий чоловік» з позначкою «сленг»;

- багато англійських і американських словників відносять до «сленгу» слова, утворені в результаті конверсії. Наприклад: утворений від прикметника іменник ancient в значенні «старожил» має помітку «сленг»;

- в деяких словниках аббревіатури також розглядаються як «сленг». Такі слова, як rep (скорочення від reputation) – репутація; cig (від cigarette) – сигарета; lab (від laboratory) – навчальний кабінет;

- навіть самі звичайні слова і словосполучення англійської літературної мови зараховуються в розряд «сленгу». Наприклад: to go halves – в значенні

«до участі на паях»; to go in for – в значенні «захоплюватися чим-небудь»; to cut off with a shilling – «позбавити спадщини» тощо» [34, с. 106].

Стилістичні функції сленгізмів визначаються їх природою. Найчастіше вони застосовуються з метою більш емоційної характеристики предмета

і явища, що описується. Нерідко такі сленгізми беруться в лапки, для підкреслення їх «нелітературності» [44, с. 97].

Жаргонізми – слова, що існують в кожній мові, мета використання яких – зберегти таємність тієї чи іншої соціальної групи (grease – гроші, loaf – голова). Оскільки більшість жаргонізмів незрозуміло людям, що не входять в цю соціальну або професійну групу, яка використовує їх, вони соціальні за своїм характером [30, с. 110].

Проте, з жаргонізмами слід бути обережними. Наприклад, лікар використовуючи неналежним чином жаргон може так пояснити пацієнту діагноз, що завадить пацієнту подбати про своє здоров'я належним чином. Ця якість жаргону приваблює тих, хто, можливо, захоче затьмарити упередження, підсилити спрощені ідеї або навіть приховати соціальні чи політичні незручності за гладким шпоном, здавалося б, об'єктивної, „наукової” мови, не викликаючи заперечень. Чужорідність та незрозумілість нових жаргоністичних слів, з якими ми не знайомі, часом може спричинити незручність. Це може звучати недостовірно, порівняно з іншими інноваційними змінами мови, від сленгу до таємних мов. Існують різні види інноваційних мов, які використовуються певними групами не просто для того, щоб легко обмінюватися інформацією, або говорити про нові ідеї, але й демонструвати належність та ідентичність - і не допускати сторонніх людей [34, с. 48].

На відміну від більшості жаргонів, академічний жаргон, як правило, не є образним чи мальовничим. Занадто багато цього може привести до того, що чиясь почуття може бути придушене чи навіть пригнічене. Наприклад, суфікс -ese викликає гнів у таких словах, як “legalese”, “acadamese”, “officialese”, “bureaucratese” тощо. Подібно до деяких сленгів, жаргон може утримати

сторонніх, слугуючи виключенню. Тим не менше, жаргон має своє місце, дозволяючи членам групи спілкуватися про свої інтереси.

Жаргон в художньому творі характеризує персонажів. Таємна мова – мова представників соціального дна (злочинці, жебраки, бродяги). Вона на відміну від сленгу доступна лише обраним, і головним її завданням є втілити думки в слова, які зрозумілі тільки вузькому колу посвячених. Ядро жаргону – слова, які є для представників соціального дна найбільш важливими. Слову надається зовсім інший зміст.

Порівняйте: *Was you never on the mill?* – Сидів коли-небудь в тюрмі?, *Greenland* – в'язниця, *darkies* – ліхтарики злодіїв, *to be on a plant* – піти на справу. Існують слова, які були придумані спеціально для таємної мови: *shiv* – ніж, *uegg* – злочинець, *prad* – кінь. Часто, якщо автор використовує багато жаргонних слів, то вони пояснюються через контекст (якщо мало, то через глосарій): *Kennel* (будинок) *for my geather* (плата за нічліг) & *some strand* (їжа). Основна мета жаргону в художньому творі – створення атмосфери будь-якої соціальної групи.

Діалектні слова можна визначити як слова, «які в процесі становлення національного варіанту англійської мови залишилися за його літературними межами» і використання яких обмежене певною місцевістю [30, с. 116]. Прикладом діалектних слів є такі лексичні одиниці: *lass*, *lad*, *daft*, *fash*.

І.В. Арнольд говорить про те, що оскільки норма мови вказує традиційні, усталені, але необов'язково правильні форми, діалект, який в реальній мові обов'язково поєднується з просторіччям, є теж норма, але норма не літературна [6, с. 94]. Англійський філолог Уолтер Скит налічує 9 діалектів в Шотландії, 8 – в Ірландії і 30 – в Англії і Уельсі. Словник англійських діалектів Райта “*Joseph Wright's English Dialect Dictionary*” (EDD) займає 6 томів і охоплює 100 000 слів[54].

Запозичені з діалектів ЛО називають загальні поняття. Такі теж узяті з шотландського слова: *stoop* – тихий монотонний спів, *fash* – занепокоєння, турботи, зазвичай дрібні і відповідне дієслово *to fash* – турбуватися, *glamour* –

чарівність, lass і пестливе lassie – дівчина, raid – наліт, «slogan» – «гасло» (кельтське sluaghghairm – «армії клич», тобто «бойовий клич клану шотландських горців»), whiskey – віскі. Daft в загальній англійській розмовній мові означає «дурний» і має зневажливий відтінок, в шотландському діалекті означає «веселий»: daft old tales (W. Scott).

Під професіоналізмами розуміють однозначні слова, які використовуються в певній професійній сфері людьми, які мають спільні інтереси. Ці одиниці дають нові імена вже існуючим об'єктам, поняттям, предметам та інструментам. Наприклад, tin-fish (submarine), piper (a specialist who decorates pasty with the help of a cream-pipe), outer (a knock-out blow) [17, с. 113]. Але як і будь-який інший пласт лексики, професіоналізми можуть відігравати певну стилістичну роль у висловлюванні.

Поширеним визначенням професіоналізму є спеціалізована частина нелітературної розмовної лексики. Терміни, пов'язані з певною областю знань, які набувають широкого поширення, стають загальнодоступними і легко детермінізуються в мові. Професіоналізми здебільшого залишаються у вжитку людей, пов'язаних з даними родом занять. Смислова структура терміна зазвичай ясна і логічна. Смислова структура професіоналізму затемнена образним представленням, в якому ознаки що виділяються можуть бути вельми випадковими і довільними.

В основі виникнення професіоналізму лежить семантична спеціалізація – звуження значення слова. Ось приклади професіоналізмів, що вживаються американськими фінансистами: He sold to «realise» his profit, or if his margins were exhausted he was «wiped out» [57]. Як видно з цього прикладу, кожен професіоналізм виділено автором за допомогою лапок і пояснень. З контексту стає абсолютно очевидним, що ці слова незрозумілі не тільки герою твору, що вступає в ряди фінансових діячів свого міста, а й широким колам читаючої читаючої публіки [16, с. 92].

До вульгаризмів відносять «грубі висловлювання, або такі вирази, які вживаються тільки в розмовній мові і особливо в мові некультурних і

неосвічених людей» [30, с. 118]. Вульгаризми «не етично вживати в суспільстві в силу їх грубості або непристойності» [43, с. 117].

Цей термін належить лише до певної групи слів і фразеологізмів, об'єднаних одним основним, найбільш характерною ознакою, ступенем грубості, яка межує з непристойністю. Внаслідок цього, виділяють наступні підгрупи вульгаризмів:

- лайливі слова, як, наприклад: damn, bloody, son of a bitch, hang it, to hell, zounds та інші. Вони служать, як правило, для вираження сильних емоцій, таких наприклад, як роздратування і гнів;

- непристойні слова, використання яких заборонено в комунікації через їх непристойний характер. Досить часто такі слова позначають за допомогою однієї початкової літери, яка доповнюється трьома крапками або тире, наприклад, d –; b – [16, с. 118].

Отже, беручи до уваги все вище сказане, можна зробити підсумки, що лексика англійської мови структурована та має емоційне забарвлення. Класифікація ЛО зазвичай не чітка і формальна, яка здебільшого використовується у дослідницьких цілях. Між діалектною лексикою та іншими пластами лексики немає непроникних меж і деякі діалектизми проникають в загальнонародну мову.

2.2 Штучна мова вигаданого світу в першій книзі роману «A Song of Ice and Fire»

Серія романів-фентезі «A Song of Ice and Fire» складається з п'яти вже опублікованих творів і двох запланованих. Перша книга-роман під назвою «Game of Thrones» - була опублікована в 1996 році і, як і наступні, стала лауреатом безлічі літературних премій, а пізніше була екранізована в рамках відомого серіалу «Game of Thrones». Популярність даної серії книг підтверджується також і тим, що за останні роки був написаний ряд робіт, що розглядають їх переклад. Саме успіхом цих творів обумовлений вибір матеріалу для даного дослідження.

Жанрово-композиційні характеристики фентезі в серії романів «A Song of Ice and Fire»:

1. В основі цих романів безумовно лежить авторський світ, тому що в ньому існують чотири материка, що відрізняються від відомих нам формою і розташуванням, – Вестерос, Ессос, Соторіос і Ультос, географічні особливості та погодні умови на яких кардинально відрізняються від тих, що спостерігаються в реальному світі. Наприклад, пори року в Вестеросі можуть тривати десятки років. Автор стилізував цей світ під середньовіччя, що помітно завдяки згадкам або описам лицарських турнірів, колісниць, замків, в яких живуть персонажі, і т.д., крім того, в ньому присутні:

а) магія (наприклад, червона жриця Мелісандра може народжувати тіні і управляти ними в своїх цілях),

б) міфологічні істоти (наприклад, дракони, історії про яких можна зустріти в міфах Стародавнього Єгипту, Стародавньої Греції),

в) міфоподібні істоти (наприклад, direwolves – лютоволки, що живуть на півночі Вестероса. Вони є досить великими тваринами, близькими за розміром до невеликого коня, і вважаються міфологічними в багатьох південних містах Мартіном миру).

2. На перший план автор дійсно ставить переживання і вчинки персонажів, причому це стає помітно після першого погляду на зміст всіх книг: глави названі іменами героїв, а одні і ті ж події часто розглядаються з точки зору різних персонажів. Наприклад, під час битви у Чорноводної автор описував вчинки і думки по черзі то цибулевого лицаря Давоса, то правиці короля, що захищає своє місто, Тірiona Ланністера, то Санси Старк, яка дізнається про те, що відбувається на полі битви від гінців, що доповідають королеві. Таким чином, читачеві стають ясні переживання кожного з перерахованих героїв на тлі битви, що розгортається. Крім того, автор приділяє велику увагу опису думок персонажів, часто навіть більше, ніж його діям, що дозволяє глибше зрозуміти їх характер.

3. Без сумніву, романи даної серії також володіють елементами авантюрного роману. Наприклад, вся сюжетна лінія Дейенеріс Таргарієн в творах зводиться до її шляху назустріч Вестеросу і пошуку коштів, здатних допомогти їй у досягненні її мети - завоювання престолу Семи Королівств.

4. Основоположною ідеєю твору є протистояння добра і зла, однак, автор не поділяє всіх героїв на дві групи, що борються один з одним. Книга рясніє безліччю дрібних і великих протистоянь добрих і злих сторін, як зовнішніх (наприклад, між Старками, мстящими за смерть Еддарда Старка, і Ланністеров, що його згодом ця помста перетікає у війну між доброю «Північчю» і «злим» півднем Вестероса), так і внутрішніх – всередині одного персонажа (наприклад, всередині Теона Грейджоя, який, в результаті, дає перемоги темній стороні).

Рівнозначність сил цих двох сторін показується завдяки поперемінним перемогам то добра, то зла. Більш того, багатьох персонажів у творі не можна назвати ні добрими, ні злими – вони неоднозначні (наприклад, Тірїон Ланністер, який захищає Сансу Старк при тому, що сподівається на смерть її брата Робба Старка). Таким чином, не можна говорити про пряме протистояння добра і зла в цьому романі, однак, в трохи спотвореному вигляді, більш наближеному до реальності, ця характеристика присутня.

5. Твори серії «A Song of Ice and Fire» є полісемантичними і включають в себе елементи лицарського роману, оскільки в них присутні лицарські турніри (наприклад, турнір у Горького Мосту, що проводиться Ренлі Баратеонов) і докладні описи битв (наприклад, Битва за Чорний Замок), а в основі сюжету лежить боротьба за королівський престол; любовного роману, причому любовні переживання героїв часто відіграють важливу роль у розкритті їх характерів (наприклад, ставлення Тірїона Ланністеров до його коханої Тиші, яку обманом розлучили з ним і можливо вбили), детективного роману, т. к. деякі персонажі займаються пошуком винуватців злочинів (наприклад, той же Тірїон Ланністер намагається дізнатися, хто винен у повторному замаху на життя Брана Старка) та інших [5, 123].

На основі перерахованого вище, серія «A Song of Ice and Fire» може бути віднесена до жанру фентезі за своїми жанрово-композиційними характеристиками. Поряд з визначенням жанрової приналежності даних романів, був зроблений висновок, що вони входять в число творів епічного напрямку фентезі по ряду ознак: наявність великої кількості головних героїв, рівних за своєю значимістю, і другорядних персонажів, наявність детально продуманої географії, відображеної в картах, списку родоводів та історії подій, що відбуваються до початку основної дії романів [5].

Закінчивши опис жанрово-композиційних характеристик серії романів Дж. Мартіна «A Song of Ice and Fire», приступимо до виявлення мовних засобів, службовців реалізації жанроутворюючих особливостей фентезі. Вони потребують представлення на двох рівнях: лексико-граматичному і стилістичному. По-перше, розглянемо лексико-граматичний аспект:

1. Твори даної серії багаті штучно створеною авторською лексикою, тому що їх сюжет розгортається в придуманому автором світі. Дж. Мартін створив безліч істот і предметів, що не мають аналогів в реальності, а також десятки антропонімів і топонімів для назви персонажів і географічних елементів вигаданого світу. Необхідно навести приклади використання такої авторської лексики, спираючись на наведені М.Ф. Мисник, В. М. Беренкової і Т. В. Дякової класифікації, тому що вони є найбільш докладними.

а) читача приваблюють незвичайні істоти, які можна розділити на три згадані М.Ф. Мисник групи: людиноподібні (a wight – вихт, a white walker – білий ходок), тварини (a direwolf – лютоволк, a manticore – мантикора) і безтілесні (a shadow – тінь). Правдоподібність світу також збільшує продумана географія, і авторські топоніми відіграють в ній важливу роль. Наприклад, Braavos (Браавос), Pentos (Пентос), the Isle of Faces (Острів ликів). У класифікації М. Ф. Мисник також згадуються ігри, звичаї і традиції, до яких можуть бути віднесені традиційні дитячі ігри: Monsters-and-maidens (Діви і Чудовиська), Lord of the crossing (Лорд переправи) і Come-into-my-castle (Прийди-до-мене-в-замок), які є прикладами дитячих звичаїв в книзі.

Наявність ігор, що відрізняються від тих, в які діти грають в реальності, розкриває і розширює межі вимилоного Дж. Мартіном миру.

б) продовжуючи розглядати реалії, перейдемо до класифікації, розробленої В.М. Беренковою. У книгах, безумовно, присутні реалії, що позначають магічні субстанції і зброю, наприклад, wildfire (дикий вогонь), basilisk venom (отрута Василиска) і dragonglass (драконяче скло). Для підтримки фентезійної атмосфери і розширення меж вимилоного світу також служать реалії, що відносяться до назв кланів або груп різних видів чарівників (Red Priests – червоні жерці, Greenseers – Зеленовідці). Наступним пунктом у класифікації В. М. Беренкової є реалії, що позначають предмети побуту або культури придуманого автором світу. Найбільш часто згадуваними реаліями в романах є а godswood (богороща), а weirdwood (чардрево) і а sept (септа), тому що вони відносяться до двох релігій, домінуючим у Вестеросі, де відбувається основна частина дій сюжету. Реалії, що відносяться до суспільно-політичних явищ і структур, також присутні в творі Дж. Мартіна: Night's Watch (Нічний дозор), The Faceless (безликі), Maesters (мейстери) [5, 45].

с) перейдемо до наступної класифікації, автором якої є Т.В. Дьякова і яка детально розглядає авторські власні імена. До імен, які виводять героїв на чисту воду, можна віднести наступні: Kingslayer (Царевбивця), Mance Rayder (Манс-нальотчик) і Firstfinger (мізинець). До власних імен, в основі яких лежить будь-яка фізична, географічна та інша характеристика, найчастіше відносяться топоніми: Highgarden (Хайгарден), Winterfell (Вінтерфелл) і Riverrun (Ріверран). У книгах зустрічається тільки одне міфічне ім'я - Bran, дане автором одному з головних героїв твору. Воно є відсиланням до Брану Благословенному, королю Великобританії з Уельської міфології, ворони якого, за доданням, досі вартують Тауер. Крім того, його ім'я з валлійської перекладається як «ворон». Таким чином, нескладно простежити аналогію: Бран з твору часто бачить уві сні триокого ворона і спілкується з ним. Книги

також рясніють іменами вигаданих істот і тварин, наприклад, Nymeria (Німерія), Drogon (Дрогог), Shaggydog (кошлатий Песик).

2. У книгах згадується кілька мов, на яких говорять персонажі, і два з них є авторськими: Valyrian (валерійська) і Dothraki (датракійська). Мова, якою говорить більшість героїв книги і на якій книги були написані – англійська – називається Common Tongue. Ці назви також можна віднести до реалій. Незважаючи на те, що Дж. Мартін не ставив своїм завданням створення повноцінних мов, в романах все ж присутні приклади штучно створеної лексики: Valar morghulis, dracarys, shierak qiya. Автор розшифровує всі ці елементи: Valar morghulis - це традиційне привітання в Браавосі, вимовлене на високій валерійській мові, яка означає "all men must die"; dracarys – команда дракону, після якої він видихає вогонь, що означає "dragonfire"; shierak qiya - комета, яку дотракійці називали «The Bleeding Star». Валерійська мова, як заявляє сам Дж. Мартін, є мертвою мовою і аналогом латинської, тому варто припустити, що саме завдяки цьому в її морфологічній структурі присутні закінчення –is і –ys.

3. Наступною відмінною рисою жанру фентезі є використання архаїзмів та історизмів, і романи "Пісні льоду і полум'я", без сумніву, багаті як застарілими словами (наприклад, aught, perchance, pray excuse me), так і лексикою, що відноситься до епохи Середньовіччя (наприклад, a roll of parchment, a joust, a lance). Крім того, в романах часто зустрічається інверсія: «Here I stand...», «The bold little boy... was a man grown now», «Would that bones could talk, this fellow could tell us much». У всіх трьох випадках інверсія застосовується для додання урочистості і емоційності словами персонажа. Застарілі граматичні форми і особисті займенники в книгах не зустрічаються.

4. У творах Дж. Мартіна також присутні евфемізми, які переважно використовуються в мові наближених до одного з королів: «Whatever enemy waits out here will not find us easy to deal with», «You will make chains, or you will wear them» і «...butter and honey were seldom seen in King's Landing of late».

Далі перейдемо до стилістичних прийомів, характерних для фентезі і присутніх в серії романів «A Song of Ice and Fire»:

1. Персоніфікація – часте явище в романах даної серії, т. к. вже було сказано, що персонажі сприймають навколишню дійсність як щось живе: «a weirwood of colossal size whose bony fingers were scratching at the sky», «She might have wept then, had not the sky begun to do it for her» і «...glistening green pools waited to swallow the unwary...».

2. Наступним прийомом, використовуваним в текстах жанру фентезі, є антитеза, однак, Дж. Мартін застосовує її, не використовуючи при цьому протилежні один одному мовні засоби разом. Наприклад, він протиставляє Сансу Старк, справжню леді, - Ар'є Старк, більше схожою на хлопчика-шибеника, ніж на дочку лорда; Станніса Баратеона, жорстокого, але справедливого, – Ренлі Баратеону, сміливому і нерозсудливому; Джеймі Ланністера, красивого лицаря, що не відрізняється хитрістю і кмітливістю, – Тіріону Ланністеру, карлику, який недолік краси компенсує розумовими якостями. Важливо зауважити, що дані характеристики персонажів стають помітні з їх поведінки, а не авторського опису.

3. Дж. Мартін використовує символи будинків в метафоричному значенні: до будинку Старків часто звертаються як до лютоволків, а до представників будинку Таргарієнів – як до драконів. Наприклад «as loyal as a deer surrounded by direwolves» (мається на увазі Баратеон, оточений Старками), «what it means to wake the dragon» (драконом в цьому випадку є Дейенеріс Таргарієн). Зустрічаються також метафори, що частково складаються з образів, існуючих тільки в створеному Дж. Мартіном світі: "a lamb in a direwolf's skin". У цьому випадку автор видозмінив знайому всім ідіому, замінивши «вовка» більш небезпечною твариною. Крім того, читачі часто можуть спостерігати авторські порівняння будь-яких ознак, відомих персонажам даного авторського світу. Наприклад, всі в Вестеросі знають, що чертог замку Вінтерфелл вміщує в себе велику кількість людей і має значні розміри, звідси і наступне порівняння: «an echoing cavern as large as the great

hall of Winterfell». Жителям семи королівств також відомо, що будинок Таллі знаменитий своїми синіми очима, і це виражається в іншому прикладі: «you look like Tully of Riverrun with these blue eyes».

4. Розглядаючи епітети, можна прийти до висновку, що Дж. Мартін не намагається чітко розмежовувати їх на позитивні чи негативні: його твори є багатограними, а одні й ті ж ситуації розглядаються з різних кутів різними персонажами. Крім того, сюжетна лінія, як і характер її героїв, зазнає постійні зміни, часто непередбачувані, тому емотивно-оціночна лексика, як правило, не має однозначну образність.

На сьогоднішній день в світі функціонує більше п'ятисот штучних мов, придатних для передачі складних понять.

Однак поняття «штучна мова» досить розпливчате. Насправді термін включає в себе явища абсолютно різної природи: від мов комп'ютерного програмування і універсальних філософських мов-логосів до мов для міжнародного спілкування і навіть мов-гібридів.

Штучні мови виділені в окрему групу не випадково - сьогодні їх створюють не тільки вчені-лінгвісти, а й письменники, кінорежисери, люди самих різних професій. Наприклад, в США об'єднання моделювання мов на 2006 рік налічувало сорок тисяч осіб, які створили свою власну мову, і двісті п'ятдесят тисяч осіб, які вивчали штучні мови (есперанто, квенья, клінгон та інші) [38].

Мови, представлені у фантастичних творах, є штучними. Штучні мови - спеціальні мови, які, на відміну від природних, сконструйовані цілеспрямовано [1]. Вони виконують наступні функції: функцію стилізації, що характеризує функцію, функцію ідентифікації та креативну функцію. Дані функції визначені жанровою специфікою твору, яка поєднує в собі елементи казки, фантастики і героїчного епосу.

Дж. Мартін не ставив перед собою мети створити штучну мову.

Мета його мов, а точніше, придуманих ним слів і синтаксичних конструкцій, полягає в тому, щоб запевнити свого читача в реальності

існування насправді вигаданих народностей і племен. Проте, він створив кілька мов, деякі з них мають об'ємні словники, і їх граматична і фонологічна структури розроблені настільки ретельно, що можна скласти на цих мовах довгі тексти.

Дж. Мартіном в його романі «A Song of Ice and Fire» були створені наступні мови: дотракійська, давньогіскарська, низька валерійська, висока валерійська, загальна, стара і скрот. Розглянувши і зіставивши текст оригіналу і переклад роману, ми можемо проаналізувати кожен з мов:

1. Дотракійська мова - мова, якою розмовляють дотракійці. Ця мова має тільки усну форму, так як у дотракійців немає писемності.

Дотракійська мова була створена Девідом Дж. Петерсоном з товариства зі створення мов, і зараз вона містить приблизно 2 500 слів [57]. Для дотракійської мови була створена спеціальна Вікі (пізніше вона перетворилася на енциклопедію з усіх мов Ессоса).

Наприклад, *nha-я*; *athjahakar*-гордість, доблесть;

dothrakhqouy - вершники, воїни, що поклялися життям служити кхалу;

dothraki - їздець, також вживається в значенні «дотракієць»;

hrazef - кінь [23].

Безпосередньо в самому творі ми можемо зустріти всього кілька слів. Погіршує ситуацію і те, що перекладачі не залишають їх у своїх перекладах, використовуючи еквівалентні слова українською мовою.

Тому слід звертатися до оригіналу твору. В результаті, ми можемо проаналізувати всього кілька слів, що звучать, по всій видимості, грубо і гортанно, що покликане проілюструвати дикість кочівників, носіїв мови. Ще більше переконує нас у цій думці і те, що в дотракіні немає слова «спасибі».

Дотракін в роботах лінгвістів, які розробляли словник по книзі, був побудований на основі природних мов. У цієї мови в процесі розвитку виникла фонетика, деякі граматичні категорії (відмінки, порядок слів).

2. Давньогіскарська мова, якою говорили в Гіскарській імперії. Мова вважається померлою, так як Гіскарська імперія давним-давно знищена.

Проте, давньогіскарська зробила сильний вплив на діалекти низької валерійської мови, на яких говорять в бухті работорговців.

Колись Гіскарська імперія була могутньою державою, але потім її захопив Валерійський Фрігольд, і жителів імперії змусили говорити на високій валерійській. Поступово давньогіскарська мова померла.

Але після року Валерії, який стався близько 400 років тому, Валерійський Фрігольд був знищений, а міста, які до нього входили, а також колонії отримали незалежність. Високий валерійський також перестав існувати і трансформувався в низьку валерійську мову, що складається з безлічі діалектів, кожен з яких значно відрізняється один від одного. На низькій валерійській мові, на якій говорять в бухті работорговців, значний вплив справив давньогіскарський, так як саме там розташовувалася колись могутня Гіскарська імперія. Звідти навіть були запозичені деякі слова. Наприклад, слово «mhysa» («Міса»), що в перекладі означає «Мати», – слово з давньогіскарської мови [23].

3. Низька валерійська мова - сімейство діалектів, на яких говорять в різних регіонах Ессоса, а точніше, у вільних містах і в бухті работорговців. Діалекти низької валерійської дуже відрізняються, найчастіше той, хто говорить на одній, може абсолютно не зрозуміти іншу. В цілому, низький валерійський (точніше, всі його варіанти), можна вважати найбільш поширеною мовою відомого світу. На ній говорять більше людей, ніж на спільній мові.

Колись більшу частину Ессоса займала держава Валерійський Фрігольд. Він захоплював міста, створював колонії і змушував людей вивчати їхню мову, яка називалася високою валерійською мовою.

Потім трапився Рок Валерії, це сталося приблизно 400 років тому. Валерійський Фрігольд був знищений, на високому валерійському перестали розмовляти. Мова нащадків валерійців через століття значно змінилася і перетворилася на безліч діалектів, які стали називати низькою валерійською мовою.

У кожному з дев'яти вільних міст свій варіант низького валерійського. У бухті работорговців свої власні діалекти, в трьох найбільших містах бухти (а це Астапор, Юнкай і Мієрін) вони розрізняються. Також на мову бухти работорговців вплинула давньогіскарська мова, раніше в тому місці розташовувалася Гіскарська імперія. Мови всіх вільних міст дуже відрізняються один від одного, в той час як мови бухти работорговців досить схожі один на одного.

4. Спільна мова - основна мова Вестероса, принесена туди андалами, замінила стару мову. Коли андали почали захоплювати континент, вони змушували людей приймати їх традиції, релігію, а також мову. Поступово стара мова стала зникати. Навіть на Півночі, який протистояв навалі андалів, люди поступово стали забувати стару мову і почали говорити на загальному. У творі спільною мовою говорять у всіх куточках Семи Королівств. Навіть гірські племена з місячних гір відмінно розуміють спільну мову і непогано говорять на ній. Також на загальній мові говорять багато здичавілих, які живуть за Стіною, хоча їх основною мовою є стара. Так як жителям Ессоса необхідно підтримувати з Вестеросом торгіві та інші зв'язки, багато жителів вільних міст, міст бухти работорговців, а також Кварта відмінно говорять на спільній мові.

Існують класові відмінності у вимові. Благородні люди і багаті торговці можуть дозволити собі гарну освіту, їх мова більш витончена. Мейстери, найосвіченіші люди Королівства, говорять на якійсь ідеальній, офіційній версії спільної мови. З іншого боку, мова бідних людей може бути більш змашеною. Наприклад, багаті люди говорять «мілорд», а бідні «мілорт». Багаті говорять «my lord» – два окремих слова, а бідні – «m'lord», майже як одне слово [41]. Також бідні часто роблять в мові граматичні помилки і рідко вживають складні слова.

5. Висока валерійська мова - мова Валерійського Фрігольда, держави, яка колись займала більшу частину континенту Ессоса. Після року Валерії, який трапився приблизно 400 років тому, Валерійський Фрігольд був

знищений. На високому валерійському перестали розмовляти, він став мовою фольклору, його знають тільки дуже освічені люди. Також на високому валерійському воліють розмовляти між собою червоні жерці. Мова нащадків валерійців через століття значно змінилася і перетворилася у безліч діалектів, які в цілому називають низькою валерійською мовою. У Вестеросі мало хто говорить на високому валерійському. Висока валерійська мова в творі представлена всього деякими словами:

dragarys - в перекладі означає «драконячий вогонь». Дейнеріс Таргарієн вчила своїх драконів дихати вогнем по команді «Дракаріс»;

kirimvose - спасибі;

valar morghulis - в перекладі означає «Всі люди смертні «або» всі люди повинні померти». Також словосполучення "валар Моргуліс" використовується в якості привітання;

valar dohaeris «всі люди повинні служити». Відповідь на фразу «валар Моргуліс» [28].

6. Стара мова - стародавня мова Вестероса, мова перших людей. Приблизно 12000 років тому Вестерос заселили перші люди, саме вони принесли з собою стару мову. Вона була витіснена з континенту спільною мовою, яку принесли з собою андали. Стару мову використовують здичавілі люди в землях за Стіною. В старій мові є примітивна рунічна писемність, але руни використовувалися тільки для написів на могилах.

7. Скрот - мова, якою говорять білі ходоки. На жаль, в творі не зустрічається прикладів використання цієї мови, оскільки вона схожа на звуки льоду, що розколюється. На основі використання людьми штучних мов, можна приблизно підрахувати який відсоток людей яку мову використовував найбільше (див. Діагр. 1).

Діагр.1

Джордж Мартін застосував різні способи створення нових мов: запозичення з мов сучасної англійської та давньоанглійської, перенесення відомих назв на нові художні образи, а також шляхом створення нових слів способом афіксації, складання основ і утворення нових словосполучень. Різний ступінь продуктивності слів на цих мовах у творі свідчить про продуману систему мов, яка привносить відчуття "реальності" подій, описуваних у романі.

Варто навести порівняння з сагами Джона Толкіна, який найбільш відомий як автор класичних творів: «Хоббіт, або Туди і назад», «Володар кілець» і «Сільмарілліон». Толкін - лінгвіст за освітою, і для своїх саг він винайшов кілька мов. У його книгах теж існує своєрідна спільна мова, вестрон, якою говорять більшість героїв. Толкін наполягав, що вестрон – не англійська, і для своїх книг він як би переклав назви та імена з вестрона на англійську.

Що стосується Джорджа Мартіна, то він зазначає, що не є лінгвістом за освітою і не ставив собі за мету винайти для своїх романів будь-які мови, і не приділяє їм так багато уваги, як Толкін [41]. Саме тому, хоча і світ роману є

якоюсь альтернативною реальністю, так вийшло, що в творі перераховані вище мови в більшості своїй абсолютно такі ж, як англійська.

Отже, штучні мови в творі Джорджа Мартіна «A Song of Ice and Fire» виконують кілька функцій: ведучою є креативна, так як завдяки мові вигаданих героїв створюється образ фантастичного світу. У романі представлена ретельно продумана система мов, щоб дії в світі вигаданому були для читача не менш правдоподібними, ніж в реальному житті

2.3 Запозичення в частині «Seven Kingdoms»

Seven Kingdoms - це царство, розташоване на континенті Вестеросі (Westeros), править Володар Семи Королівств, король, який сидить на Залізного Престолі в столиці, Королівській посадці. Назва походить від ситуації, що склалася три століття тому, коли завойовник Aegon збирався об'єднати землі Westeros, які тоді містили сім незалежних царств. Нова сфера, створена в результаті завоювання Aegon, містить дев'ять різних регіонів або провінцій.

Отож, для створення свого повністю нового і незвичного світу, який хоча б частково має ознаки звичайного людського світу, автор вдається до використання вторинної номінації, основою якої є процес метафоризації. Основний акцент робиться на поєднанні двох різних світів та протиставленні використаних мов у цих світах використовуючи асоціативне комбінування.

Утворенні слова на основі вторинної номінації є одним з не морфологічних способів словотворення. Отож, оскільки слова мають здатність змінювати свої значення у процесі їх створення то вторинна номінація є одним з основних способів створення нових ЛО.

Так, наприклад слово “sentinel”, первинне значення якого згідно до Merriam-Webster Dictionary: 1) sentry; 2) watcher; тобто «вартовий чи наглядач», у романі набуває дещо іншого значення, а саме: високе хвойне вічнозелене дерево, описується з сіро-зеленими голками, які виробляють

солодкий, липкий віск, знаходяться в основному на півночі, а також над стіною у Вестеросі.

Англ.: He went to the tree, a vaulting grey-green sentinel, and began to climb [58, с. 8];

Тобто слово “sentinel”, яке використовується при називанні певної особи, яка стоїть на варті, в даному випадку використано для опису дерева, тобто чогось неживого. В результаті, можна зрозуміти, що автор надає рослині людські ознаки для привернення уваги, або ж для певної таємничості дереву.

Словосполучення the Long Night, основним значенням якого є «довга ніч», у романі отримує нову назву, яку було надано в певний історичний період Westeros, період, коли глибока темрява роками охоплювала континент та його жителів. Подія відбулася близько восьми тисяч років до загарбницької війни, в середині холодної зими, котра тривала багато років. Оскільки тривалість ночі зайняла покоління, більша частина світу загинула від голоду та нестерпного холоду.

Англ. : Winter is coming, and when the Long Night falls, only the Night's Watch will stand between the realm and the darkness that sweeps from the north [58, с. 142];

Отже, з цього прикладу можемо прослідкувати використання автором вторинної номінації, адже автор замість звичайного історичного періоду використав нескінчений, підкресливши цим тривалість та попередивши про небезпеку.

Ще одним прикладом вторинної номінації також є слово the Fingers, яке у словнику має значення «any of the five terminating members of the hand», тобто «палець на руці», у романі означає скелясту місцевість у Долині Арен, яка простягається до Вузького моря.

Англ. : With him were a pair of ragged peasant boys from the Fingers [58, с. 83];

Проаналізувавши назву регіону ми зробили висновок, що автор використовує слово the Fingers не для визначення кінцівки, а для характеристики місцевості, щоб викликати певні уявлення про неї у читача.

Власна назва Eyrie, первинним значенням якої є «гніздо птахів на скелі або на вершині гори», у романі набуває значення сімейної фортеці сім'ї Арен, яка є найвищою у Вестеросі.

Англ.: These places he talked of, Casterly Rock and the Eyrie, Highgarden and the Vale of Arryn, Dorne and the Isle of Faces, they were just words to her [58, с. 22];

Отже ми можемо зробити висновок, що автор назвав сімейну фортецю the Eyrie (Соколине Гніздо), тому що хотів звернути увагу читача, що ця фортеця була найвищим місцем серед усіх земель у романі, і нібито знаходилася на висоті польоту орла.

Прикладом неморфогічного творення є також запозичення з інших мов, адже саме завдяки цьому можна створити панорамність та незвичність локацій світу фентезі.

Так наприклад слово Archon, яке походить з грецької мови та має значення ruler, тобто «правитель», у романі набуває іншого значення, а саме: титулу, який надається правителю, або головнокомандуючому лише однієї країни - Тирош.

Англ.: The man with the green beard is brother to the Archon of Tyrosh, and the man behind him is Ser Jorah Mormont [58, с. 26];

Утворення абсолютно нових слів є останнім з неморфологічних способів словотворення запозичених ЛО у романі.

Антропонімічні моделі імен членів династії Таргарієнів, Дотракійців, горців, а також імена жителів екзотичних країн, представників духовенства і вчених побудовані шляхом відхилення від англомовних традицій іменування.

Так прикладом абсолютно нових слів є топонімічні назви країни Таргарієнів, а саме Valyria, тобто назва сімейного дому Таргірієнів.

Англ.: It had been forged in Valyria, before the Doom had come to the old Freehold, when the ironsmiths had worked their metal with spells as well as hammers [58, с. 18].

Географічні назви континента Ессос (Essos) також включають оригінальні назви, що було створено невмотивовано: Myr (Мир), Pentos (Пентос), Qohor (Кохор), Tyrosh (Тирош).

Англ. : They had wandered since then, from Braavos to Myr, from Myr to Tyrosh, and on to Qohor and Volantis and Lys, never staying long in any one place [58, с. 23];

Слова світу кочовиків Дотракійців (Dothraki) також належать до невмотивовано створених понять. Наприклад назва єдиного міста Дотракійців Vaes Dothrak (Ваєс Дотрак).

Англ.: A hundred thousand men ride in his khalasar, and his palace in Vaes Dothrak has two hundred rooms and doors of solid silver.[58, с. 23];

До таких слів також належать: назва головнокомандуючого, вождя Дотракійського племені Khal (Кхал), назва дружини Кхала Кхалісі (Khaleesi), назва спадкоємця Кхала Кхалакка (Khalakka).

Англ.: The nine-towered manse of Khal Drogo sat beside the waters of the bay, its high brick walls overgrown with pale ivy [58, с. 25];

Досліджуючи особливості морфологічного словотворення слів у романі «Game of Thrones», особливу увагу ми приділяємо словоскладанню. Як ми вже відмічали, словоскладання – це дуже поширений морфологічний механізм, за допомогою якого одержуються нові слова, які складаються з двох елементів (слів або їх частин).

Наприклад, слово weirwood, яке складається з двох частин weir-, що означає «дамба», та -wood, значенням якого є «дерево», і це словоскладання утворило абсолютно нове значення слова – «різновид листяних дерев, що знаходяться на всьому Вестеросі. П'ятикутні листя і сік weirwood є криваво-червоним, а кора є білою».

Англ.: The weirwood's bark was white as bone, its leaves dark red, like a thousand bloodstained hands [58, с. 17];

Назва родового замку сім'ї Таллі, що стоїть на пересіченні річок – Riverrun, також складається з двох основ: river-, що означає річка, та run- дієслова що означає бігти, управляти.

Англ. : He was big and broad and growing every day, with his mother's coloring, the fair skin, red brown hair, and blue eyes of the Tullys of Riverrun [58, с. 12];

Слово bloodmage, що називає людину, яка використовує магію крові, складається з двох слів: blood-кров, та -mage – мудрець, маг.

Англ.: My teacher was a bloodmage from the Shadow Lands [58, с. 486];

Ім'я, яким називають князя Баеліша – Littlefinger, теж є прикладом словоскладання, адже у своїй структурі воно має дві основи: little - малий, та finger - палець. Це слово розкриває сутність характеру персонажа, адже саме князь Баеліш відомий своїм низьким статусом та великими амбіціями.

Англ.: His father had died several years before, so he was Lord Baelish now, yet still they called him Littlefinger [58, с. 115];

Ще один морфологічний спосіб створення запозиченої лексики – це афіксація, тобто додавання афіксів до основ, для зміни їх значення.

Прикладом є слово bravos, яким у творі називають найманців. Утворене додаванням суфікса –os, до основи brav-, від англійського слова brave – сміливий.

Англ.: Best we get Princess Daenerys wedded quickly before they hand half the wealth of Pentos away to sellswords and bravos [58, с. 70];

Топонім Westeros, який означає більшу частину континенту, на якому знаходяться Сім Королівств, утворений шляхом додавання суфіксів -er та -os до основи west-, що означає захід.

Англ.: They talked of Westeros and the Sunset Kingdoms [58, с. 22];

Морфологічним способ безафіксального словотворення лексики є конверсія. Наприклад іменник the Reach, яке походить від дієслова to reach –

діставати, досягати, отримав абсолютно нове значення – один із складових регіонів континенту Вестерос, яким управляє дім Тіреллів.

Англ.: The hosts met on the broad plains of the Reach, amidst golden fields of wheat ripe for harvest [58, с. 85];

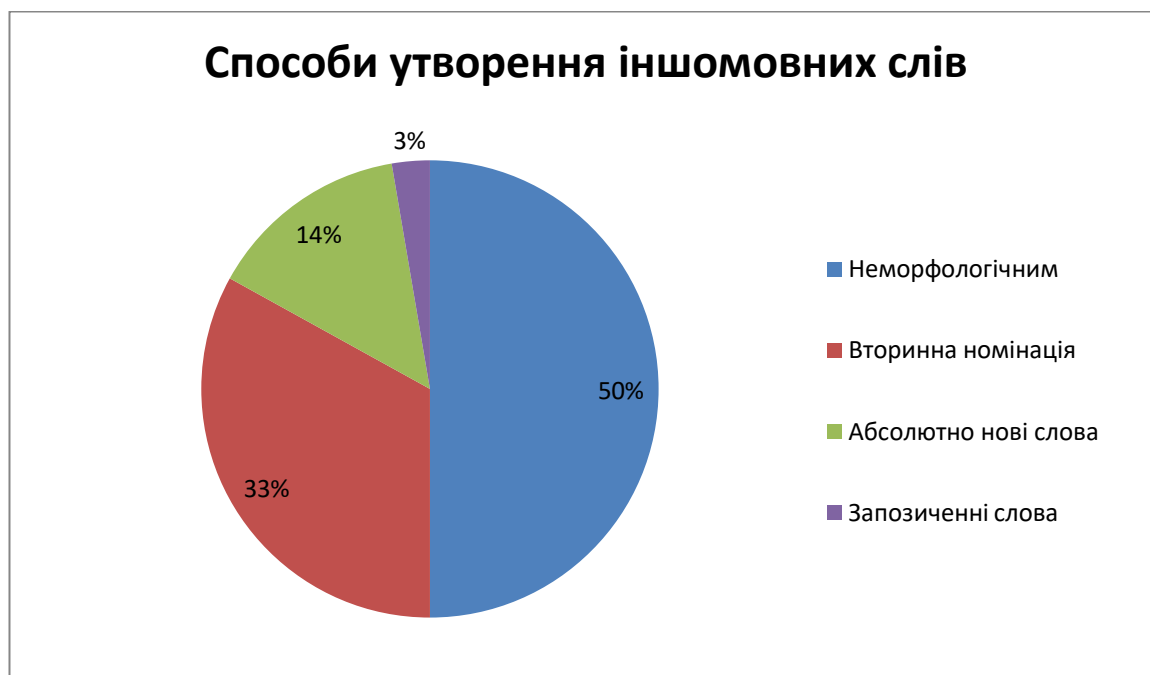
Топонім the Bite, який походить від дієслова, яке за Merriam-Webster Dictionary має значення to bite, тобто - «кусати», у романі означає водний простір, більше, ніж затоку, але менше, ніж море.

Англ. : He looked east, and saw a galley racing across the waters of the Bite [58, с. 111];

Менш популярним морфологічним способом словотворення є напів-афіксація, прикладом якої є слово the crannogmen, яке утворене шляхом додавання напів-афікса -men – люди, чоловіки, до основи crannog-, що означає «штучний острів». Саме таким шляхом утворені запозичення, що означають народи, що живуть поблизу річок.

В своєму романі Дж. Мартін створив абсолютно новий чарівний світ, саме тому йому і довелось використовувати запозичену лексику для позначення нових реалій світу роману «Game of Thrones». Для цього він використовував вже відомі слова з іншим значенням, та вигадував нові для того, щоб позначити речі, яких у реальному житті не існує.

Проаналізувавши новоутворення у романі, можна зробити висновок, що найбільша кількість запозичених слів була утворена неморфологічним способом – 56%, а саме за допомогою вторинної номінації – 37%. Також достатньо багато абсолютно нових слів – 16%. Присутні також одиничні випадки запозичених слів – 3% (див. діагр.2).

Значно менше запозичень утворилися неморфологічним способом – 44%. Тут домінуючим є словоскладання – 34%. Інші типи неморфологічного утворення слів зустрічаються рідко: суфіксація – 5%; конверсія – 3%; напів-афіксація – 2%

Переклад запозичених слів на основі транслітерації та транскрибування є одним з найпоширеніших способів перекладу запозичень. Використання цих прийомів зумовлено тим, що автор вигадує нові слова, які за формою та способом утворення схожі на звичайні, але не мають спільного кореня зі стандартними словами. Ми виявили, що найчастіше використання таких трансформацій характерне для власних назв.

Одним з таких прикладів є слово Tyrosh, яке автор перекладає засобом транслітерації як Тирош. Так у романі називається одне з дев'яти Вільних Міст, важливе торговельне місто, яке знаходиться на острові у Вузькому морі. У даному слові усі морфеми зберігаються при перекладі українською мовою.

Англ.: Do they have honeyfingers in the Seven Kingdoms, the kind they bake in Tyrosh? [58, с. 402];

Також ми можемо навести приклад використання транслітерації на прикладі назви міста Муг (Мир) – міста, що розташоване на західному

узбережжі Ессоса. При перекладі даного слова перекладач повністю відтворив усі морфеми.

Англ. : They had wandered since then, from Braavos to Myr, from Myr to Tyrosh, and on to Qohor and Volantis and Lys, never staying long in any one place [58, с. 23];

Назва дружини Кхала Khaleesi (Кхалісі) утворене способом транскрибування. Так називали Даянеріс Таргарієн, яка була останньою з роду Таргарієнів та також була дружиною Кхала Дрого. Як ми бачимо, у перекладі даної назви усі звуки збігаються.

Англ. : A great caravan arrived during the night, Khaleesi [58, с. 401];

Ще одним з найпоширеніших прийомів перекладу запозичень є прийом калькування. В основі використання цієї трансформації є складання слів або їх основ. Ми з'ясували, що автор використовував прийом калькування для того, щоб надати назву магичній речі або істоті, яка якимсь чином пов'язана з магією, або ж була утворена за допомогою неї.

Прикладом використання даної трансформації є слово weirwood, яке складається з двох частин weir-, що означає «дамба», та -wood, значенням якого є «дерево», і це словоскладання утворило абсолютно нове значення слова – різновид листяних дерев, що знаходяться на всьому Вестеросі. П'ятикутні листя і сік weirwood є криваво-червоним, а кора є білою.

Англ. : The weirwood's bark was white as bone, its leaves dark red, like a thousand bloodstained hands [58, с. 17];

При перекладі даного слова автор використав основне призначення слова weir, тобто «дамба», захищати оберігати, та wood – «дерево». Таким чином у перекладі ми отримали нове слово «оберіг – дерево».

Також у слові direwolf, яке було перекладене «лютововк», ми бачимо використання трансформації калькування: dire – жахливий, лютий, страшний; wolf – вовк.

Англ. : Bears and direwolves and... and other things...[58, с. 7];

Одним із найменш поширених способів перекладу запозичень у художніх творах є описовий переклад. Це зумовлено тим, що автор вигадує свій власний оказіоналізм, і завдання перекладача осмислити його та передати, зберігши його форму.

Наприклад, слово “sentinel”, згідно з Merriam-Webster Dictionary початкове значення мало: 1) sentry; 2) watcher ; тобто «вартовий чи наглядач», проте, було перекладене як «вартове дерево», тому що у романі це слово набуває дещо іншого значення, а саме: високе хвойне вічнозелене дерево, описується з сіро-зеленими голками, які виробляють солодкий, липкий віск, знаходяться в основному на півночі, а також над стіною у Вестеросі. Отже, для того, щоб читачеві було зрозуміле саме значення цього слова, перекладач використав описовий переклад.

Англ.: He went to the tree, a vaulting grey-green sentinel, and began to climb [58, с. 8];

Проаналізувавши запозичену лексику в романі Джорджа Мартіна «A Song of Ice and Fire», можна зробити висновок, що найбільша кількість запозичених слів було перекладено способом транслітерації та транскрибування – 48,4%. Також досить багато запозичень було перекладено за допомогою калькування – 46,8%. У творі присутні також хоч і не часті, але одиничні випадки використання описового перекладу 4,8% (див. діагр.3).

Діагр. 3

Висновки до розділу 2

Отже, штучні мови, такі як дотракійська, давньогіскарська, низька валерійська, висока валерійська, загальна, стара і скрот у творі Джорджа Мартіна «A Song of Ice and Fire» виконують кілька функцій: ведучою є креативна, так як завдяки мові вигаданих героїв створюється образ фантастичного світу. У романі представлена ретельно продумана система мов, щоб дії в світі вигаданому були для читача не менш правдоподібними, ніж в реальному житті

В своєму романі «Game of Thrones» Дж. Мартін створив повністю новий дивовижний світ і тому він використовує запозичені ЛО для позначення нових реалій світу роману «Game of Thrones». Для цього автор використовує вже відомі слова замінивши їхнє значення, а також вигадує нові ЛО для того, щоб називати нові речі у видуманому світі, які непритаманні реальному життю.

Зробивши аналіз штучної мови у романі Джорджа Мартіна «Game of Thrones», можна зробити висновок, що найбільша кількість запозичених ЛО була утворена неморфологічним способом – 56%, а саме за допомогою вторинної номінації – 37%. Присутня достатня кількість нових ЛО – 16%. Наявні також одиничні випадки запозичених слів – 3%.

Запозичень неморфологічним способом утворилося трохи менше – 44%. Тут домінуючим є словоскладання – 34%. Інші типи неморфологічного утворення слів зустрічаються рідко: суфіксація – 5%; конверсія – 3%; напів-афіксація – 2%

Утворення слів на основі вторинної номінації є одним з неморфологічних способів словотворення. Це є одним із основних способів утворення нових ЛО, адже зазвичай значення ЛО метафорично змінюються у процесі формування.

Проаналізувавши запозичену лексику в романі, можна зробити висновок, що найбільша кількість запозичених слів було перекладено способом транслітерації та транскрибування – 48,4%. Також досить багато запозичень було перекладено за допомогою калькування – 46,8%. Присутні також одиничні випадки використання описового перекладу 4,8%.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження, можемо зробити такі висновки:

Будь-яка мова знаходиться в постійному розвитку. Одним із джерел збагачення мови новими поняттями є запозичення – звернення до лексичного фонду інших мов для вираження нових понять, для подальшої диференціації вже наявних і позначення невідомих раніше предметів.

Запозичення збільшує лексичне багатство мови, служить джерелом нових коренів, інших словотворчих елементів і термінів, розширює і нюансований номенклатуру понять, використовуваних в різних сферах життя суспільства.

Процес запозичення органічний для мови, є природною формою мовних контактів і джерелом мовних змін. У разі масового характеру та інтенсифікації міжмовних зв'язків запозичення, поряд з іншими формами взаємодії мов, може призвести до утворення гібридних форм мовлення (торгових мов) і змішаних мов.

У більшості випадків запозичення чужих слів супроводжує засвоєння технологічних, культурних, соціальних та інших інновацій. Звідси і величезне значення запозичених слів для історії та культури різних країн.

Потрапивши в іншу мову, запозичені слова протягом тривалого часу зазнавали процесу асиміляції, який полягає в перетворенні звукового вигляду, граматичної структури і смислового змісту за внутрішніми законами мови. Виходячи з цього, мовознавство виділяє фонетичну, морфологічну і лексичну асиміляцію запозичень. Ці три види асиміляції тісно пов'язані між собою і знаходяться в постійній взаємодії. Фономорфологічне засвоєння запозиченої лексики призводить до її підпорядкування закономірностям граматичного ладу і звукової системи мови. Це виражається, перш за все, в придбанні запозиченими словами - форм словозміни, властивих даній частині мови, опрощені морфологічної структури деяких з них у зв'язку з тим, що остання буває неясною для іншої мовної свідомості. В інших випадках, якщо в мові, що запозичує, з'являється група слів, що містить одні й ті ж романські

словотворчі елементи, останні поступово виділяються в свідомості мовців, а корінь слова набуває певне реальне значення і здатність до слововиробництва. Таким чином, результатом асиміляції є осмислення морфологічної структури запозиченої лексики. Фонетичне засвоєння запозичень призводить до підпорядкування їх нормам нової системи наголосу. Фонема, чужі для звукового ладу мови, що запозичує, замінюються найбільш близькими фонемами і їх варіантами.

Процес асиміляції слів, запозичених порівняно недавно, безперервно здійснюється і в сучасній мові, торкаючись у першу чергу побутову, військово-політичну і технічну лексику, що отримала значне поширення у загальнонародної мови.

Внаслідок лексичної асиміляції запозичені ЛО набувають в мові загальнонародну вживаність, в ряді випадків витісняють споконвічні слова на положення маловживаних синонімів, ставши головними виразниками певних понять, або між ними відбувається смислова і стилістична диференціація.

Штучні мови в творі Джорджа Мартіна «A Song of Ice and Fire» виконують кілька функцій: ведучою є креативна, так як завдяки мові вигаданих героїв створюється образ фантастичного світу. У романі представлена ретельно продумана система мов, щоб дії в світі вигаданому були для читача не менш правдоподібними, ніж в реальному житті

В своєму романі Дж. Мартін створив абсолютно новий чарівний світ, саме тому йому і довелось використовувати запозичену лексику для позначення нових реалій світу роману «Game of Thrones». Для цього він використовував вже відомі слова з іншим значенням, та вигадував нові для того, щоб позначити речі, яких у реальному житті не існує.

Проаналізувавши новоутворення у романі, можна зробити висновок, що найбільша кількість запозичених слів була утворена неморфологічним способом – 56%, а саме за допомогою вторинної номінації – 37%. Також достатньо багато абсолютно нових слів – 16%. Присутні також одиничні випадки запозичених слів – 3%.

Значно менше запозичень утворилися неморфологічним способом – 44%. Тут домінуючим є словоскладання – 34%. Інші типи неморфологічного утворення слів зустрічаються рідко: суфіксація – 5%; конверсія – 3%; напів-афіксація – 2%

Утворення слів на основі вторинної номінації є одним з неморфологічних способів словотворення. Це є одним з основних джерел словотворення нової лексики, тому що багато слів метафорично змінюють свої значення в процесі їх формування.

Проаналізувавши запозичену лексику в романі, можна зробити висновок, що найбільша кількість запозичених слів було перекладено способом транслітерації та транскрибування – 48,4%. Також досить багато запозичень було перекладено за допомогою калькування – 46,8%. Присутні також одиничні випадки використання описового перекладу 4,8%

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вакулик І. І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов: автореферат. канд. філол. наук 10.02.15 - загальне мовознавство. - К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. - 20 с.
2. Влахов С. І. Неперекладне в перекладі / С. І. Влахов, С. П. Флорін. – М.: Р. Валент, 2006. – 448 с.
3. . Гарбовський Н.К. Теорія перекладу/ М.К. Гарбовський. – М., 2004. – 544 с.
4. Гейко Т. Шляхи збагачення мов у глобалізованому світі: (на прикладі запозичень у французькій мові) [Текст] / Т. Гейко // Вісник Київського національного університету ім.Т.Шевченка. - К., 2013. - Вип. 45: Іноземна філологія. - С. 45-47
5. Дж. Мартін «Гра престолів» (пер. з англійської В.Л. Бородового). – Київ: Країна Мрій, 2013. – с. 458
6. Лещева Л. М. Слова в англійській мові / Л. М. Лещева. – Мн. : Академія управління Президента РБ, 2001. – 179 с.23. Дотракийский язык [Электронный ресурс] // Game of thrones Wiki (Игра Престолов Вики). URL: http://ru.gameofthrones.wikia.com/wiki/Дотракийский_язык
7. . Кабакчі В. В. Англійська мова міжнародного спілкування / В. В. Кабакчі – Спб: Освіта , 1993. – 200 с.
8. . Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад 2-е вид., виправл / А.Я. Коваленко. – Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2004. – 284с.
9. Вакулик І. І. Запозичення з класичних мов у науковій термінології сучасних європейських мов: автореферат. канд. філол. наук 10.02.15 - загальне мовознавство. - К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. - 20 с.
10. Мазурик Д. В. Сучасні тенденції в оновленні лексики української літературної мови / Д. В. Мазурик // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2000. – № 9 – С. 177–182
11. Мороховський О. М. Деякі питання теорії запозичень / О. М. Мороховський // Мовознавство. - 1984. – № 1. – С. 19-25.

12. Масловський Є. К. Про бездумні запозичення в науково-технічному перекладі / Є. К. Масловський. – М., – 2006 – с.28.

13 Кромбет О. В. Види адаптації лексичних запозичень у романському мовознавстві / О. В. Кромбет // Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць, Вип. 24. – С. 87-91. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=9255>

14. Осипова Т. О. Латинські запозичення в англійській мові [Текст] / Т. О. Осипова // Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі : збірник наукових праць / Ред.кол.: Л.В. Біденко, О.М. Волкова, С.І. Дегтярьов; Упоряд. Л.Д. Біденко. - Суми : СумДУ, 2015. - Вип.2. - С. 142-149.

15. Семотюк О. П. Сучасний словник іншомовних слів. – 3-тє вид., доп. – Х. : Веста; Видавництво «Ранок», 2010. – 688 с

16. Тиховець Н. М. Запозичення серед англійських неологізмів (70-ті роки)/ Н. М. Тиховець. – 1988. – С. 57-63.

17. Хоменко С. А. Основи теорії і практики перекладу науково-технічної літератури з англійської мови на російську / С. А. Хоменко, О. Є. Цвєткова, І. М. Басовец. – Мн.: БНТУ, 2004. – 204 с.

18. Гарбовський Н.К. Теорія перекладу/ М.К. Гарбовський. – М., 2004. – 544 с.

19. Харитончик З. А. Лексика английского языка/ З. А. Харитончик. – Минск: Высшая школа, 1992. – 283 с.

21. Алексеев А. Я. Сопоставительная стилистика: уч. пособие / А. Я. Алексеев. – Д.: Национальный горный университет, 2012. – 471 с.

22. Антрушина Г. Б. Лексикология английского языка : учеб. пособие для студ. / Г. Б. Антрушина, О. В. Афанасьева, Н. Н. Морозова. – М. : Дрофа, 1999. – 288 с

24. Багана Ж., Хапилина Е. В. Контактная лингвистика: взаимодействие языков и билингвизм. - М.: Флинта: Наука, 2010. - 128 с.

25. Бархударов Л. С. Язык и перевод: Вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 240 с.

26. Богословский В. Н. История зарубежной литературы XIX века: Учебник для филолог. спец. вузов / В. Н. Богословский, А. С. Дмитриев, А. Н. Соловьева. – М., 1991. – 637 с.
27. Бухрякова М. В. Англицизмы в современном французском языке / М. В. Бухрякова // Вестник Казахстанско-американского свободного университета. – 2009. – № 2
28. Высокий валирийский язык [Электронный ресурс] // Game of thrones Wiki (Игра Престолов Вики). URL: http://ru.gameofthrones.wikia.com/wiki/Высокий_валирийский_язык
29. Гак В. Г. Язык Пушкина и французский язык. Вопросы языкознания/ В.Г. Гак. – 2000. – С. 79–89.
30. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка: учебник / И. Р. Гальперин. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: «Высшая школа», 1977. – 332с.
31. Наумова И. О. Фразеологические общности русского и английского языков (в контексте языковой конвергенции) Монография. / И. О. Наумова. – Х.: ХНАГХ, 2012. – 244 с.
32. Диалектизмы в английском языке [Электронный ресурс] / Режим доступа: URL: <http://www.rusarticles.com/inostrannye-yazyki-statya/dialektizmy-v-anglijskom-yazyke-977845/>.
33. Куликова И. С. Введение в языкознание/ И. С. Куликова, Д. В. Салмина – М.: Юрайт, – 2013.– 699 с.
34. Елистратов А. А. Тематическая группа жаргонных наименований, относящихся к спортивной фармакологии / А. А. Елистратов // Вестник Челябинского государственного университета, Филология. – 2009. – №7. – С. 46-51.
35. Жлуктенко Ю. А. Английские неологизмы / Ю. А. Жлуктенко. – К. : Наук. думка, 1983. – 160 с.
36. Казаченко О. В. Проблема заимствований как фактор изменения языкового сознания // Вестник МГПУ. Вып. № 4 (16). Филология. Теория

языка. Языковое образование. - М.: Московский городской педагогический университет, 2014. - С. 42–49

37. Комиссаров В. Н. Теория перевода/ В. Н. Комиссаров. — Москва: Высшая Школа, 1990. — 253 с.

38. Лебедева Е. А. Ономастикон произведения Дж. Р. Р. Толкина «Властелин Колец» (структурный, семантический и функциональный аспекты): дисс. ... к. филол. н. Ростов н/Д, 2006. 186 с.

39. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой –М.: Советская Энциклопедия, 1990. (ЛЭС)

40. Маковский М. М. Английские социальные диалекты (онтология, структура, этимология) / М. М. Маковский. – М.: Высшая школа, 1982. – 137 с.

41. Общий язык [Электронный ресурс] // Game of thrones Wiki (Игра Престолов Вики). URL: http://ru.gameofthrones.wikia.com/wiki/Общий_язык

42. Аксенова К. Исторические прецеденты конструирования искусственных языков [Электронный ресурс] // Русский Архипелаг. URL: <http://www.archipelag.ru/geoculture/geo/meccano/precedent/>

43. Мороховский А. Н. Стилистика английского языка: учебник / А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н. И. Лихошерст, З. В. Тимошенко. – К.: «Высшая шк.», 1991. – 272с

44. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка: учебник для институтов и факультета иностранных языков / Ю.М. Скребнев. – 2-е изд., испр. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астрель», 2000. – 224с.

45. Смирницький А. І. Синтаксис англійської мови. Морфологія англійської мови/ А. І. Смирницький. – М., 1988. – 256 с.

46. Суон М. Английский язык в современном употреблении / М. Суон. – М. : Высш. шк., 1984. – 552 с

47. Москалева Е. В. Словообразовательный анализ неологизмов, функционирующих в английских и русских публицистических текстах / Е. В. Москалева // Гуманитарные науки. Филология. – 2009. – №10. – С. 220-224.
48. Philip Durkin, "Does English Still Borrow Words From Other Languages?" BBC News, February 3, 2014
49. Francis Katamba, English Words: Structure, History, Usage, 2nd ed. Routledge, 2005
50. Geoffrey Hughes, A History of English Words. Wiley-Blackwell Publishing, 2000 – 452 с.
51. Major C. Introduction // Juba to Jive. A Dictionary of African-American Slang / ed. by C. Major. – NewYork : Penguin Books, 1994. – 548 p.
52. . Lederer R. Foreword // Dictionary of Americanisms. – Hoboken, New Jersey : Wiley and Sons, 2003. – P. V–XIV.
53. . Marjie-Okyere, S. M. (2013). Borrowings in Texts: A Case of Tanzanian Newspapers. New Media and Mass Communication, 16, 1–8.
54. Clancy T. Net Force / T. Clancy, S. Pieczenic. – New York : BerkleyBooks, 1999. – 103 p.
55. Tsvetkov, Y., & Dyer, C. (2016). Cross-lingual bridges with models of lexical borrowing. Journal of Artificial Intelligence Research, 55, 63–93.
56. British National Corpus [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://corpus.byu.edu/bnc/>
57. Dothraki language and culture [Электронный ресурс] // HBO's Game of Thrones. URL: <http://dothraki.conlang.org/>
58. George R. R. Martin «The Game of Thrones». — Bantam Spectra, 2011. – p. 553
59. Katamba F. English words: structure, history, usage / F. Katamba. – Routledge, Taylor and Francis Group, 2005. – 298 p.
60. Dreiser Theodore “The Financier” – Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1954. – 528 p.

61. Assimilation of borrowings [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://studfile.net/preview/4497328/page:2/>

62. Novikova I. "Latin and French borrowings in the English language (on the example of Richard Prescott's story «Officially dead»)”: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 4-5 квітня, 2019. С. 791-795.

63. Новікова І. "French and Latin borrowings in the English (on the example of Richard Prescott's story «Officially dead»)”: зб. тез доп., Острог, трав., 2019. С. 84-88.

64. Новікова І. "Іншомовні запозичення в романі Джорджа Мартіна «Game of Thrones»” 1996., частині «Seven Kingdoms»: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., листоп. 2020.